

ἘΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἐκτος

Συνδρομὴ ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκείτου ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6. 10 Σεπτεμβρίου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΥΜΑ

Κ. Μ. Κούμας

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΥΜΑ

Ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1777 ἐν Λαρίσσει τῆς Θεσσαλίας καὶ διήκουσεν Ἰωάννου Πεζάρου διακριθεὶς δ' ἐπὶ σπανίᾳ φιλομαθείᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ ἐπέδωκεν ὑπὲρ πάντας τοὺς συμμαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἀνεδείχθη τὸ 1798 διδάσκαλος πρῶτον μὲν τοῦ ἐν Λαρίσσει σχολείου, ἔπειτα δὲ τοῦ ἐν Τσαριτσάνῃ ἐδίδασκεν ἑλληνικὰ τε καὶ μαθηματικά, ἐρμηνεύων τοὺς συγγραφεῖς, παρὰ τὴν παραδεδομένην μέθοδον τῆς συνωνυμίας, κατ' ἑνωίαν καὶ διὰ μιᾶς λέξεως. Τῷ 1800 μετέβρασε μετὰ τοῦ ἐκ Κεφαλληνίας Σπυρίδωνος Ἀσάνη τὰς Κοινικὰς Τομὰς τοῦ Καίλλου, ἃς καὶ ἐξέδοτο τύποις ἐν Βιέννῃ (1803).

Ἀπὸ τοῦ σχολείου τῆς Τσαριτσάνης μετέβη ὁ Κούμας εἰς τὸ τῶν Ἀμπελακίων (1803), καὶ ἐκείθεν εἰς Βιέννην τῷ 1804, ὅπως συντελέσῃ εἰς τὴν ἑκδοσὶν πλήρους σειρᾶς μαθηματικῆς. Φοιτήσας δ' ἐν τῷ ἐκεῖ Πανεπιστημίῳ, διήκουσε τῆς τε καθαρᾶς καὶ ἐφηρμοσμένης μαθηματικῆς, καὶ μεταφράσας ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ἐδημοσίευσεν (1807) μετὰ ἐπαυξήσεως τὸ περὶ μαθηματικῆς καὶ φυσικῆς σύγγραμμα τοῦ Φονταίνου, καὶ τὴν χημείαν τοῦ Ἀδύτου (1808).

Μετὰ ταῦτα, κατατρυχόμενος ὑπὸ χρηματικῶν ἀναγκῶν, ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς του, μετέβη (1809) ὡς διδάσκαλος εἰς Σμύρνην, κατὰ προτροπὴν καὶ τοῦ αἰδίδιμου Κοραῆ, ὅπου συστήσας μετὰ τοῦ μακαρίτου Οἰκονόμου τὸ Φιλολογικὸν Γυμνάσιον, ἐδίδαξε μαθηματικά, φιλοσοφίαν, πειραματικὴν φυσικὴν, περὶ ἧς ἔγραψε πραγματείας τυπωθεῖσιν ἐν Βιέννῃ τῷ 1812, Γεωγραφίαν καὶ Ἠθικὴν, μετ' ἀκαμάτου ζήλου καὶ μεγίστης δραστηριότητος, προβάς καὶ εἰς φυσικὰ καὶ χημικὰ πειράματα, ἄγνωστα τέως εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀπὸ τοῦ φιλολογικοῦ Γυμνασίου, δόντος ἀξιολόγους καρπούς, μετέβη προσκληθεὶς (1813) εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολεῖον, ὅπου ἐδίδασκεν ἑλληνικὰ, μαθηματικά καὶ φιλοσοφίαν.

Τῷ 1818 καὶ 1819 ἐξέδοτο ἐν τέσσαρσι τό-

μοις Σύνταγμα Φιλοσοφίας, περιέχον ἐμπειρικὴν Ψυχολογίαν, Κρηπίδα Φιλοσοφίας, Λογικὴν, Γενικὴν Γραμματικὴν, Μεταφυσικὴν, Αἰσθηματικὴν, Ἠθικὴν, περὶ Δικαίου, Ἠθικὴν Θεολογίαν, καὶ Παιδαγωγικὴν. Κατὰ τὰ δύο ταῦτα ἔτη ἐδημοσίευσεν καὶ μετάφρασιν τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ζενεράνου, Σύνοψιν Χρονολογίας, Σύνοψιν Παλαιᾶς Γεωγραφίας καὶ Σύνοψιν Ἐπιστημῶν διὰ τοὺς πρωτοπείρους, περιέχουσαν Ἀριθμητικὴν, Γεωμετρικὴν, Γεωγραφίαν νεωτέραν, Ἀστρονομικὴν, Λογικὴν, καὶ Ἠθικὴν.

Τὸ 1819 ἔτος, εἰ καὶ πάσχων, περιηγήθη τὴν Γερμανίαν, καὶ συνέδεσε σχέσεις μετὰ πολλῶν ἐν αὐτῇ σοφῶν καὶ φιλελλήνων. Καὶ τὸ μὲν ἐν Λειψίᾳ Πανεπιστήμιον ἀνέδειξεν αὐτὸν διὰ διπλώματος Διδάκτορα τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῶν ὠραίων Τεχνῶν, αἱ δὲ ἐν Βερολίῳ καὶ Μονάχῳ Βασιλικαὶ Ἀκαδημίαι ὠνόμασαν μέλος αὐτῶν.

Ἐπανελθὼν εἰς Σμύρνην τὸ 1820 ἔτος ἵνα διευθετήσῃ τὰ τοῦ Φιλολογικοῦ Γυμνασίου, διαταραχθέντα ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ, ἔμεινεν οἰκουρῶν καὶ μεταφράζων τὸ Ἑλληνικὸν καὶ Γερμανικὸν Λεξικὸν τοῦ Ρεϊμέρου, ὃ καὶ τύποις ἐξέδοτο τῷ 1826 ἐν Βιέννῃ.

Ἠναγκάσθη δὲ ἵνα ἀναχωρήσῃ καὶ αὐθις ἐκ Σμύρνης, ἕνεκα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἔτους, ὅτε καὶ ἐδημύθη ἡ περιουσία αὐτοῦ μετὰ τῆς βιβλιοθήκης του.

Ἐλθὼν εἰς Τεργέστην ἐνησχολήθη εἰς τὴν σύνταξιν τῶν Ἱστοριῶν τῶν Ἀνθρωπίνων πράξεων, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1834 ἔτους, ἃς καὶ ἐξέδοτο ἐν δώδεκα τόμοις τῷ 1832 ἐν Βιέννῃ. Μετὰ δὲ ἐν ἔτος ἐδημοσίευσεν ἐπίσης ἐν Βιέννῃ Ἑλληνικὴν Γραμματικὴν διὰ Σχολεῖα, τρεῖς μετατυπωθεῖσιν. Μετέβρασε πρὸς τούτοις καὶ τὴν τοῦ Βάλβη Γεωγραφίαν, ἣν ἐξέδοτο μετὰ θάνατον ἢ θυγάτηρ αὐτοῦ εἰς πέντε τόμους.

Ἀπεβίωσε δ' ἐν Τεργέστῃ τὴν 1 Μαΐου 1836, ἄγων μόλις τὸ 56 ἔτος τῆς ἡλικίας, προσβληθεὶς ὑπὸ χολέρας.

Ἐν τῷ αἵματι 42 ἀνθρώπων ὑπάρχει τόσος σίδηρος, ὥστε δι' αὐτοῦ δύναται ὁ σιδηρουργὸς νὰ κατασκευάσῃ ὕψην ζυγίζουσαν ὑπὲρ τὰς 6 ἐκάδας.

1. Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις, ἐν ἔτει 1878.

ΟΛΙΒΕΡ ΤΟΥΙΣΤ

Ἐκ τῶν τοῦ Καρόλου Δίκινς.

Συγγραμ. 181 καὶ 1861.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Ὁ Ὀλιβερ εὐρίσκει ἀλλήν θέσιν, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν κόσμον ἐν μέσω φερέτρων.

Εἰς τὰς μεγάλας οἰκογενεῖας ὅταν νέος τις ἠλικιωθῆ καὶ δὲν κατορθωθῆ νὰ τῷ εὐρεθῆ καλὴ τις θέσις δι' ἀγορᾶς, ἢ διαδοχῆς, ἢ μεταβιβάσεως, κατατάσσεται εἰς τὸ ναυτικόν. Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, ἀκολουθοῦν τοιοῦτο σοφὸν καὶ σωτήριο παράδειγμα, παρεδέξατο τὴν ἀνάγκην τῆς κατατάξεως τοῦ Ὀλιβερ Τουίστ ὡς ναυτόπαιδος ἐπὶ τινος ἐμπορικοῦ πλοίου ἀποπλέοντος διὰ μικρὸν τινα καλὸν καὶ ἀρκετὰ νοσώδη λιμένα. Ἡ ἀπόφασίς αὕτη ἐφάνη εἰς τοὺς συμβούλους ἢ ἀρίστη πασῶν· διότι λίαν πιθανὸν ἦτο, ὅτι ὁ πλοίαρχος κάμμιν ἡμέραν μετὰ τὸ γευμὰ του θὰ διέτασσε τὴν μαστιγιώσιν τοῦ παιδίου, ἢ θὰ παρηκολούθει βεβαίως θάνατος, ἢ θὰ ἐσκόρπιζε τὰ μυελὰ του διὰ σιδηροῦ μοχλοῦ· διότι, ὡς γνωστὸν, διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς τάξεως ταύτης, τὰ τοιαῦτα εἰσὶ δύο μικραὶ διασκεδάσεις ἀκούοντως εὐχάριστοι. Ὅσοι πλείοτερον τὸ συμβούλιον ἐξήταζεν ὑπὸ τοιαύτην ἐποψίν τὸ πρᾶγμα καὶ τοσοῦτ' ἄλλο ἐπεδοκίμαζεν αὐτό. Τὸ συμπέρασμα τῶν διασκέψεων του ἦτο, ὅτι ὡς μόνον μέσον πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ μέλλοντος τοῦ Ὀλιβερ ἐκρίθη ἡ ταχίστη ἐπιβίβασίς αὐτοῦ εἰς πλοῖον.

Ὁ κύριος Μπάμμπλ ἐστάλη νὰ διενεργήσῃ προκαταρκτικὰς τινὰς ἐρεῦνας, ἵνα εὕρῃ πλοίαρχόν τινα οἰονδήποτε, ἔχοντα ἀνάγκην ναυτόπαιδος, περὶ οὗ οὐδεὶς ἐνδιεφέρετο. Ἐπέστρεψε δὲ εἰς τὸ κτᾶστημα, ὅπως ἀνακοινώσῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, ὅτε εἰς τὴν θύραν συνήντησε τὸν ἐργολάβον τῶν κηδεϊῶν τῆς ἐνορίας κύριον Σάουαρμπερρυ, αὐτοπροσώπως.

Ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ ἦν ἀνὴρ ὑψηλός, ἰσχνός, φέρων μέλαν τετριμένον ἔνδυμα καὶ ἐμβαλωμένας μελαίνας βυμβάκηντας περικνημίδας. Ἡ φύσις δὲν εἶχε προικίσει αὐτὸν μὲ ἰλαρὰν φυσιογνωμίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸ ἐπάγγελμα του εὕρισκεν ἀφρονον ὕλην ἀστείότητων, τὸ βῆμά του ἦν οὕτως εἰπεῖν ἐλαστικὸν καὶ φαιδρὰ ἢ φυσιογνωμία του. Οὗτος λοιπὸν πλησιάσας τὸν κύριον Μπάμμπλ ἔθλιψε φιλικώτατα τὴν χεῖρά του.

«Ἦλθα νὰ πάρω μέτρον τῶν δύο γυναικῶν ποῦ ἀπέθαναν τὴν περασμένην νύκτα, κύριε Μπάμμπλ, εἶπεν ὁ ἐργολάβος.

— Θὰ κάμετε τὴν τύχην σας, κύριε Σάουαρμπερρυ, εἶπεν ὁ ἐνοριακὸς κλητὴρ λαμβάνων διὰ τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ λιγανοῦ μίαν δραχμὴν ταμβάκου ἐκ τῆς ταμβάκωθης. Ἦν παρυσίασεν αὐτῷ ὁ ἐργολάβος τῶν κηδεϊῶν, καὶ

ἦτις ἐπιχαρίτως καὶ τεχνικώτατα παρίστα μικρὸν φέρετρον. Σὰς λέγει ὅτι θὰ κάμετε τὴν τύχην σας, κύριε Σάουαρμπερρυ, ἐπανέλαβεν ὁ κύριος Μπάμμπλ κτυπῶν αὐτὸν φιλικῶς διὰ τῆς βάρβου εἰς τὸν ὦμον.

— Τὸ νομίζετε; εἶπεν ὁ ἐργολάβος με τόνον φωνῆς οὔτε ἐπιθεβαιοτικὸν οὔτε πάλιν ἀρνητικόν· ἀλλὰ αἱ τιμαὶ ὅπου ἔχει ὀρίσει ἢ διεύθυνσις εἶναι πολὺ μικραὶ, κύριε Μπάμμπλ.

— Ὅμοιάζουν τὰ φερέτρα σας, κύριε Σάουαρμπερρυ, ἀντεῖπεν ὁ κλητὴρ με τόνον ἀποκλινόντα εἰς ἀστείον, ὅσον ἤρμοζεν εἰς σοβαρὸν ὑπάλληλον.

Τὸν κύριον Σάουαρμπερρυ ἐγοήτευσεν, ὡς ἦν ἐπόμενον, ἡ λεπτότης τοῦ χαριεντισμοῦ καὶ ἐκάγχασεν ἠχηρῶν. «Ἀλήθεια εἶναι, κύριε Μπάμμπλ, εἶπε τέλος. Πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω, ὅτι ἀφ' ὅτου ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν τὸ νέον σύστημα τὰ φερέτρα εἶναι στενωτέρα καὶ χαμηλότερα ἀπὸ πρῶτα· ἀλλὰ πρέπει κάνεις νὰ ἔχη καὶ ἐν μικρὸν κέρδος, κύριε Μπάμμπλ· ἡ ξυλικὴ κοπτικὴ ἀκριβὰ, κύριε, καὶ τῆς σιδερένιες λάμαις τὰς φέρω ἀπὸ τὸ Μπέριγγαμ.

— Μπα! εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμπλ, κάθε τέχνη ἔχει καὶ τὰ κέρδη καὶ τὰς ζημίας της, καὶ ἐν καλὸν κέρδος εἶναι πάντοτε κᾶτι τι.

— Βεβαιότατα, ἀπεκρίνατο ὁ ἐργολάβος· καὶ ἐπειδὴ δὲν κερδίζω τίποτε ἀπὸ κάθε εἶδος ἰδιαιτέρως, ἀποζημιώνομαι ἀπὸ τὸ σύνολον τῆς ἐργασίας καθὼς βλέπετε· ἔ! ἔ! ἔ!

— Δίκαια, εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμπλ.

— Πρέπει ὅμως νὰ τὸ εἶπω, ἐξηκολούθησεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ ἐπαναλαμβάνων τὴν σειράν τοῦ λόγου του, ὃν διέκοψεν ὁ κλητὴρ, πρέπει ὅμως νὰ τὸ εἶπω, κύριε Μπάμμπλ, ὅτι ἕνα πρᾶγμα με ζημιώνει πολὺ· οἱ εὐρωστοὶ τὰ πρυμνίζον πρῶτοι. Θέλω νὰ εἶπῶ πῶς οἱ ἀνθρώποι ὅπου εἶχαν ζήσει καλὰ καὶ ἐπλήρωσαν ἐπὶ πολὺν καιρὸν συνδρομὴν εἰς τὸ πτωχοκομεῖον, ἀποθνήσκουν πρῶτοι ὅταν κατανήθουν νὰ ἐμβουν εἰς αὐτό· καὶ καταλαμβάνετε, κύριε Μπάμμπλ, τρεῖς ἢ τέσσαρες πόντοι ξύλο περισσότερο, μὲ ψαλιδίζον πολὺ τὰ κέρδη, καταλαμβάνετε, μάλιστα ὅταν ἔχη κάνεις ὀλόκληρον οἰκογένειαν εἰς τὴν βᾶχιν του, κύριε Μπάμμπλ.»

Ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ ἔλεγεν ὁ Σάουαρμπερρυ με ἦθος ἀνθρώπου δυσηρεστημένου καὶ ἔχοντος ἀφορμὰς παρπατώνων, ὁ κύριος Μπάμμπλ κατενόησεν ὅτι εἰς τὴν σειράν τοιαύτης συνομιλίας δυνατὸν νὰ παρενείροντο καὶ παρατηρήσεις τινὲς δυσμενεῖς εἰς τὴν ἐνορίαν· διὰ τοῦτο συνετὸν ἐθεώρησε νὰ στρέψῃ ἀλλοχοῦ τὸν λόγον, καὶ ὁ Ὀλιβερ Τουίστ παρέσχεν αὐτῷ πρόχειρον ἀντικείμενον ὀμιλίας.

«Μήπως κατὰ τύχην γνωρίζετε κανένα, ἠρώτησεν ὁ κύριος Μπάμμπλ, ὅπου νὰ ἔχη ἀνάγκην μαθητευομένου; Γικτὶ εἶναι ἕνα παιδί τῆς ἐνο-

ρίας, ὅπου τῆς φέρνει πολὺ βάρος, μυλόπετρα ἴσως νὰ ποῦμε κορασμένη εἰς τὸν λαϊμὸ τῆς ἐνορίας. Πολὺ ἐπικερδῆς προσφορά, κύριε Σάουαρμπερρυ, πολὺ ἐπικερδῆς.»

Καὶ λέγων ταῦτα ὁ κύριος Μπάμμπλ ἐδείκνυε διὰ τῆς βάρβου του τὴν γνωστὴν τοιχοκωλυμένην ἀγγελίαν, καὶ διὰ τοῦ μήλου τῆς βάρβου ταύτης, ἐκτύπησε τρεῖς τὰς λέξεις πέντε λέγει στερ. λέγει, αἵτινες ἦσαν τετυπωμέναι διὰ κεραλαίων παχυτάτων γραμμῶν.

«Μὰ τὴν πίστιν μου! εἶπεν ὁ ἐργολάβος δραττόμενος τῆς κεντημένης παρυφῆς τῆς στολῆς τοῦ κλητῆρος δι' αὐτὸ ἴσα ἴσα ἤθελα νὰ σας κάμω λόγον. Εἰξέυρετε... Τί ὄραϊον κομβίον ἔχετε, ἀγαπητὲ κύριε Μπάμμπλ! δὲν τὸ εἶχα παρατηρήσει.

— Ναι, εἶναι ἀρκετὰ καλὸν, εἶπεν ὁ κλητὴρ μετὰ φιλαυτίας θεωρῶν τὰ κοσμούντα τὴν στολὴν αὐτοῦ γονδρά χαλαρὰ κομβία· ἡ παράστασις εἶναι ἡ ἴδια τῆς ἐνοριακῆς σφραγίδος· παριστάνει τὸν ἀγαθὸν Σαμαρείτην. Τὸ συμβούλιον μὲ τὸ ἔδωκε δι' ἀγιοθαυλιὰτικα, κύριε Σάουαρμπερρυ. Καὶ πρῶτην φοράν τὸ ἔβαλα ὅταν παρενείρησεν εἰς τὴν ἀνάκρισιν ὅπου ἔγινε δι' ἐκεῖνον τὸν πτωχὸν ἐμπορὸν, τὸν ὁποῖον εὗρον νεκρὸν εἰς μίαν ἐξώπορτα.

— Ἐνθυμοῦμαι, εἶπεν ὁ ἐργολάβος· οἱ ἐνορκοὶ δὲν διεκήρυξαν ὅτι ἀπέθανεν ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὸ κρῦς;

Ὁ κύριος Μπάμμπλ ἔνευσε καταφατικῶς.

«Καὶ τὸ πρακτικὸν προσέθετε, νομίζω, ἰδιαιτέρως, ἐξηκολούθησεν ὁ ἐργολάβος, ὅτι ἐὰν οἱ ἔχοντες τὴν φροντίδα τῶν πτωχῶν...

— Φθάνει! κουραφέξαλα! εἶπεν ὁ κλητὴρ μετ' ἀγανακτικῆς. Ἐὰν τὸ συμβούλιον ἔδινε προσοχὴν εἰς ὅλας τὰς ἀνοησίας ὅπου τοῦ ψάλλου αὐτοὶ οἱ παλαβοὶ οἱ ἐνορκοὶ, θὰ εἶχε κακοὺς μεπαλάδες.

— Ἀλήθεια, εἶπεν ὁ ἐργολάβος.

— Οἱ ἐνορκοὶ, εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμπλ, σφίγγων ἰσχυρῶς τὴν βάρβου του, —σημειῖον ὅτι ἦτο σφόδρα ὀργισμένος, —οἱ ἐνορκοὶ εἶναι ὄντα χωρὶς ἀνατροπὴν, θῆλιοι, γαμπερταῖς!

— Καὶ αὐτὸ ἀλήθεια, εἶπεν ὁ ἐργολάβος.

— Δὲν ἔχουν οὔτε στάλα φιλοσοφίας καὶ οἰκονομικοῦ πνεύματος, προσέθηκεν ὁ ἐνοριακὸς κλητὴρ, οὗ ἡ ἀγανάκτησις εἶχε κορυφωθῆ.

— Βέβαια ὄχι.

— Τοὺς περιρρονῶ ὅλους, εἶπεν ὁ κλητὴρ, καὶ τὸ πρόσωπόν του καθίστατο ὄλοον πορφυρότερον.

— Καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιο, ἀπεκρίθη ὁ ἐργολάβος.

— Καὶ ἤθελα νὰ εἶχα αὐτοὺς τοὺς ἐνόρκους, ὅπου κρυφῶνται πῶς εἶναι τόσο ἀνεξάρτητοι, νὰ τοὺς εἶχα μίαν ἐβδομάδα μονάχα ἢ δύο εἰς τὸ κτᾶστημα· καὶ με τοὺς κανονισμοὺς τοῦ συμβουλίου θὰ τοὺς εἰδείχα ἂν τὰ κατὰβάζαν ἢ ὄχι ταῦτά τους!

— Τέλος πάντων, ἂς ἀφήσωμεν αὐτοὺς νὰ ἦναι ὅ τι εἶναι,» ὑπέλαβεν ὁ ἐργολάβος, καὶ συγχρόνως ἐμειδία μειδίαμα ἐπιδοκιμαστικόν, ὅπως κατευνάσῃ τὴν ἀύξουσαν ὀργὴν τοῦ θυμωμένου κλητῆρος.

Ὁ κύριος Μπάμμπλ ἐξέβαλε τὸν τρίκωχον πλόν του, ἐξήγαγεν ἐν μανδύλιον, καὶ ἐσπόγγισε τὸν ἄφρονον ἰδρώτα τοῦ μετώπου του, ἐφόρεσεν αὐτῆς τὸν πλόν του καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν ἐργολάβον τῷ εἶπε κᾶπως ἡσυχότερον·

«Λοιπὸν, τί ἐλέγχμε γι' αὐτὸ τὸ παιδί;

— Ὡ! εἰξέυρετε, κύριε Μπάμμπλ, ἀπεκρίθη ὁ σοροπηγὸς· πληρώνω μεγάλην συνδρομὴν διὰ τοὺς πτωχοὺς.

— Χμ! ἔκαμεν ὁ κύριος Μπάμμπλ, λοιπὸν;

— Λοιπὸν! ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ, ἐὰν πληρώνω πολλὰ διὰ τοὺς πτωχοὺς ἐσκεπτόμην ὅτι δίκαιον εἶναι νὰ πολακωθῶν καὶ ὅσας ὄφελειας ἐμπορῶ ἀπὸ αὐτοῦ, κύριε Μπάμμπλ· λοιπὸν... λοιπὸν νομίζω ὅτι αὐτὸ τὸ παιδί ἔμμεν νὰ μὲ χρησιμεύσῃ.»

Ὁ κύριος Μπάμμπλ ἤρπασε τὸν βραχίονα τοῦ ἐργολάβου καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ κτᾶστημα. Ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ συνδιελέχθη ἐπὶ πέντε λεπτὰ μετὰ τῶν συμβούλων, καὶ συνεφωνήθη νὰ λάβῃ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν τὸν Ὀλιβερ παρ' ἐκαυτῷ πρὸς δοκιμὴν, δηλον ὅτι ἂν εἰς διάστημα ὀλίγου καιροῦ ἔβλεπεν ὅτι ἡ ἐργασία του ἀπέφερε πλείοτερας ὄφελειας τῶν διὰ τὴν τροφὴν τοῦ ἀπαιτουμένων δαπανῶν, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ τὸν κρατήσῃ ἐπὶ ὀρισμένον ἀριθμὸν ἐτῶν, χρησιμοποιοῦν αὐτὸν κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ.

Ὁ μικρὸς Ὀλιβερ προσήχθη τὴν ἐσπέραν πρὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου καὶ ἀνεκοινώθη αὐτῷ ὅτι ἐμελλε πάραυτα νὰ προσληφθῆ ὡς μαθητευόμενος παρὰ τοῦ φερετροπηγοῦ, καὶ ὅτι ἐὰν παρεπονείτο διὰ τὴν θέσιν του καὶ ἐπανεπιπτεν εἰς βάρος τῆς ἐνορίας θὰ τὸν ἐπεβίβαζον ἐπὶ πλοίου διὰ νὰ πνιγῆ ἢ σκοτωθῆ ἐν αὐτῷ. Οὐδεμίαν συγκίνησιν ἐπέδειξατο. Ἄπαντες οἱ κύριοι ἐκείνοι διεκήρυξαν ὅτι ἦτο κάθαγμα χωρὶς καρδίαν καὶ αἴσθημα, καὶ διέταξαν τὸν κύριον Μπάμμπλ νὰ τον πάρῃ ἀπ' ἐμπρός των εἰς τὴν στιγμὴν.

Ἄν καὶ φυσικώτατα οἱ σύμβουλοι εἶπερ τις καὶ ἄλλος ἐδικαιοῦντο εὐλόγως νὰ φρίζωσιν ἐπὶ τῇ ἐλαχίστη ἐνδείξει ἀναίσθησίας τοῦ τροφίμου τοῦ πτωχοκομείου, τὸ βέβαιον εἶναι ὅμως ὅτι δεινῶς ἠπαύωντο εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν. Διότι ὁ Ὀλιβερ ἀντὶ ἐλλείψεως εὐαισθησίας ἐπάσχε τὸν κίνδυνον ἐξ ὑπερευκισθησίας, καὶ ἔτρεχε τὸν κίνδυνον ἐκ τῶν δεινῶν ἅτινα ἐν τῷ πτωχοκομείῳ ὑπέφερε νὰ ποκνηθῆ τέλος. Ἐμαθε τὸν νέον προορισμὸν του χωρὶς λέξιν νὰ εἶπῃ, ἔθεσεν ὑπὸ μάλλης τὴν μικρὴν ἀποσκευὴν του, ἦτις οὐδόλως ἦν βαρεῖα, διότι ἐχώρει εἰς τεμάχιον χάρτου ἡμίσεως τετραγωνικοῦ ποδὸς καὶ

προμηθευθῆ ξυλοκρέβατον, ἂν ἐτόλμα νὰ κάμνη εἰς τὸ ἐξῆς τοιαῦτα χωρατὰ μετὰ τοὺς ἀνωτέρους του.

«Δὲν εἰξεύρεις ποῖος εἶμαι, ὄρα νὰ τοῦ διαβόλου; εἶπεν ἐγειρόμενος καὶ προχωρῶν μετὰ σοβαρότητος.

— Ὅχι, κύριε, ἀπεκρίνατο ὁ Ὀλιβερ.

— Εἶμαι ὁ κύριος Νῶε Κλάυπολ, ὑπέλαθεν ὁ ἕτερος, καὶ εἶσαι ὑπὸ τὰς διαταγὰς μου, εὐγενέστατε. Σύρε ἀνοιξε τῆς πάγκας, βρωμῶσκαλο!»

Καὶ ταυτοχρόνως ὁ κύριος Κλάυπολ, φιλοδωρήσας τὸν Ὀλιβερ διὰ λακτίσματος, εἰσήλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον εἰσήλθε δὲ μετ' ἧθους ἀξιοπρεποῦς, καίτοι δυσχερέστατον ἦτο εἰς παιδα, χονδρὴν ἔχοντα κεφαλήν, μικροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ φυσιογνωμίαν βλακώδη, νὰ φανῆ μεγαλοπρεπῆς εἰς οἰκονομῆτος περιστασίν· καὶ πολλῶ μᾶλλον ὅταν εἰς τὰ φυσικὰ ταῦτα πλεονεκτήματα προσετίθεντο εἰς ἐρυθρὰ καὶ ἐρυθραὶ κηλίδες τοῦ προσώπου. Ὁ Ὀλιβερ ἀφήρσε τὰ παραθυροφύλλα καὶ ὅταν ἠθέλησε νὰ φέρῃ ἐν τούτων εἰς τὴν μικρὰν αὐλήν, ἐν ἣ ἀπετίθεντο κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, ἐκλονίσθη ὑπὸ τὸ βάρος αὐτοῦ καὶ ἔθραυσεν ἓνα ὑελοπίνακα. Ὁ Νῶε προσέτρεξεν ἐπιχαρίτως εἰς βοήθειάν του, τὸν παρηγόρησε βεβαίως αὐτὸν ὅτι θὰ τὸ πληρώσῃ καὶ δὲν ἀπηξίωσε νὰ μετάσχῃ τῆς ἐργασίας τοῦ Ὀλιβερ. Ὁ κύριος Σάουαρμπερρὺ κατέβη ἐντὸς ὀλίγου, καὶ ἀμέσως μετ' αὐτὸν ἐράνη ἡ κυρία Σάουαρμπερρὺ. Ὁ Ὀλιβερ ἐπιλήρωσεν ἀκριβὰ τὸ θραυσθὲν ὑελίον κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ Νῶε, καὶ ἠκολούθησε τοῦτον κατόπιν εἰς τὸ μαγειρεῖον διὰ νὰ προγευματίσῃ.

«Ἐλα κοντὰ εἰς τὴν φωτιά, Νῶε, εἶπεν ἡ Καρλόττα· σοῦ ἐκράτησα ἀπὸ τὸ πρόγευμα τοῦ ἀφεντικοῦ ἓνα καλὸ κομμάτι λαρδί. Ὁλιβερ, κλείσε τὴν πόρταν ὀπίσω ἀπὸ τὸν κύριον Νῶε· πάρε τὰ κομμάτια τὸ ψωμί ποῦ ἔβαλα ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ σκέπασμα τῆς κασσέλας· νὰ καὶ τὸ τσάι σου· πήγαινε εἰς μιὰ γωνιά νὰ τὰ φᾶς καὶ κάμε γρήγορα, γιατί πρέπει νὰ πᾶς νὰ φυλάξῃς τὸ μαγαζὶ ἀκούς;

— Ἀκούς, νόθε; εἶπεν ὁ Νῶε Κλάυπολ.

— Τί ἄνοστος ποῦ εἶσαι, Νῶε, εἶπεν ἡ Καρλόττα. Δὲν ἔμπορεῖς νὰ ἀφήσῃς τὸ παιδί ἡσυχο;

— Νὰ τὸ ἀφήσω ἡσυχο; Μὰ μοῦ φαίνεται πῶς ὅλος ὁ κόσμος τὸ ἀφίνει ἡσυχο ἀρεστά. Οὔτε πατέρα ἔχει, οὔτε μητέρα γιὰ νὰ τὸ ἀνησυχοῦν· καὶ ὅλοι οἱ συγγενεῖς του τὸ ἀφίνουν ἐλεύθερο νὰ κάμνη ὅ τι θέλει· ἔ! Καρλόττα; Χά! χά!

— Κατεργάρης ποῦ μοῦ εἶσαι! εἶπεν ἡ Καρλόττα καυχάζουσα.

Ὁ Νῶε τὴν ἐμιμήθη, καὶ ἀκολούθως προσεβδον ἀμφότεροι περιφρονητικῶς τὸν ταλαίπωρον Ὀλιβερ Τουλστ, ὅστις βιγῶν ἐκ τοῦ ψύχους ἐκά-

θητο ἐπὶ τινος κιβωτίου εἰς τὸ βάθος τοῦ μαγειρείου καὶ ἔτρωγε τὰ λείψανα τοῦ ξηροῦ ἄρτου, ἅτινα εἶχον ἰδιαιτέρως φυλάξῃς δι' αὐτόν.

Ὁ Νῶε ἦτο παιδίον ἐξ εὐσπλαγχνίας ἀνατραφέν, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ πτωχοκομείῳ δὲν ἦτο νόθος, διότι ἠδύνατο νὰ ἀναγάγῃ τὴν γενεαλογίαν αὐτοῦ μέχρι τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός του, οἷτινες κατώκουον ἐκεῖ που πλησίον ἢ μήτηρ του ἦτο πλύντρια, ὁ δὲ πατήρ του ἀπόμαχος στρατιώτης μέθυσος, ἔχων ξύλινον πόδα καὶ σύνταξιν δύο πενῶν καὶ ἡμισείας καθ' ἐκάστην. Οἱ ὑπερέταί των παρακειμένων ἐργαστηρίων συνειθίζον ἀπὸ πολλοῦ νὰ ἐκτοξεύωσι κατὰ τοῦ Νῶε ὑβριστικώτατα ὑπέμενον. Ἀλλὰ τὴν ὁποῦ τὴν τύχη ἔρριψεν εἰς τὸν δρόμον του ἐν ὄρανον, ὅπερ καὶ ὁ ἐλευσιώτατος τῶν ἀνθρώπων ἠδύνατο μετὰ περιφρονήσεως νὰ δακτυλοδεικτῇ, ἐξεδεικίτο μετὰ τόκου. Εἶναι τοῦτο ἀντικείμενον ἀξίον μελέτης. Βλέπομεν ὑπὸ ποίαν ἀγαθὴν ἐποψίν ἐκδηλοῦται ἐνίοτε ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, καὶ μεθ' ὁπόσης ὁμοιότητος τὰ αὐτὰ ἀξιάγαστα πλεονεκτήματα ἀναπτύσσονται ἐξ ἴσου εἰς εὐγενέστατον εὐπατρίδην καὶ εἰς ρυπαρότατον παιδίον τῆς τελευταίας τάξεως.

Πρὸ τριῶν ἡδὴ ἐβδομάδων ἢ ἐνὸς περιόπου μηνὸς διέμενον ὁ Ὀλιβερ παρὰ τῷ ἐργοτάθῳ κηδεῶν καὶ ὁ τε κύριος καὶ ἡ κυρία Σάουαρμπερρὺ κλείσαντες προηγουμένως τὸ ἐργαστήριόν των, εἰσέβησαν ἐν τῷ μικρῷ ὕπαιθρον αὐτοῦ δωματίῳ, ὅτε ὁ κύριος Σάουαρμπερρὺ ἔλαβε πρῶτος εὐσεβῶς τὸν λόγον·

«Ἀκριβὴ μου φίλη...»

Ἦθελε νὰ ἐξακολουθήσῃ, ἀλλ' ἡ κυρία Σάουαρμπερρὺ ὑψωσε τοσοῦτον ἀποτόμως τοὺς ὀφθαλμούς, ὥστε ἐκόπη εἰς τὸ μέσον.

«Ἐ, τί θέλεις; ἠρώτησεν ἡ κυρία Σάουαρμπερρὺ μετὰ δυσαρρεσκείας.

— Τίποτε, ἀκριβὴ μου φίλη, τίποτε, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρὺ.

— Ἐ! τί εἶπες, ἀνόητε; ἠρώτησεν ἡ κυρία Σάουαρμπερρὺ.

— Ὄ! ὄχι, ἀκριβὴ μου, εἶπε ταπεινῶς ὁ κύριος Σάουαρμπερρὺ· ἐστοχάσθηκα πῶς δὲν ἔθελες νὰ μ' ἀκούσῃς; ἤθελα νὰ εἶπω μοναχὰ...»

— Ἐνοια σου, φύλαξε διὰ τὸν ἑαυτόν σου ὅ τι ἔχεις νὰ μ' εἴπῃς, εἶπε διακρόπουσα αὐτὸν ἡ κυρία Σάουαρμπερρὺ. Ἐγὼ εἶμαι κἂν τίποτε. Μὴ ζητήσῃς τὴν γνώμην μου, ἀκούς; δὲν θέλω νὰ νικηθῶμαι εἰς τὰ μυστικά σου.»

Καὶ ταῦτα λέγουσα, ἐγέλασε γέλωτα σαρκῶνιον, προμηνύοντα μέλλουσαν καταιγίδα.

«Μὰ, ἀκριβὴ μου, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρὺ, ἔχω ἀνάγκην τῆς συμβουλῆς σου.

— Ὅχι, ὄχι! τί χρειάζεσαι εἰς τῆς συμβουλῆς μου, ἀπάντησεν ἡ γυνὴ μετ' ἐπιτεταδευμένον ἦθος· πήγαινε νὰ σε συμβουλευθῶσιν ἄλλοι.»

Καὶ ἐπανελάβε τὸν βεβιασμένον ἐκεῖνον γέλωτα, τὸν φόβον καὶ τρόμον ἐμβάλλοντα εἰς τὸν κύριον Σάουαρμπερρὺ. Ἦκολούθει κατὰ τοῦτο πᾶν συνήθη γυναικίαν διπλωματίαν, τὴν σπανίως ἀποτυγχάνουσιν· ἐξηνάγκαζε τὸν σύζυγόν της νὰ ἐκζητήσῃ ὡς χάριν, ἐκεῖνο, ὅπερ φλογερὰν εἶχεν ἐπιθυμίαν νὰ μάθῃ, καὶ μετὰ μικρὰν ἐπίδα, μὴ διαρκέσασαν δλόκληρα τρία τέταρτα τῆς ὥρας, συγκατένευσε νὰ χορηγήσῃ τὴν ἄδειαν ταύτην.

«Ἦθελα νὰ σου ὀμιλήσω διὰ τὸν μικρὸν Ὀλιβερ, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρὺ· στέκει καλὰ τώρα αὐτὸ τὸ παιδί.

— Δὲν εἶναι κἀνένα θαῦμα· τρώγει ἄν λῦκος, ἀπάντησεν ἡ κυρία.

— Ἡ φυσιογνωμία του δείχνει τόση θλίψη, ὅπου φέρνει συμπάθειαν, ἐξηκολούθησεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρὺ καὶ τοῦ μοιάζει πολὺ γιὰ νὰ κἀν τὸν βωδὸν· ἀκριβὴ μου.»

Ἡ κυρία Σάουαρμπερρὺ ὑψωσε τὴν κεφαλήν ἐκπλαγεῖσα· ὁ σύζυγός της παρετήρησε τοῦτο, καὶ χωρὶς νᾶφήσῃ καιρὸν εἰς τὴν ἀγαθὴν γυναῖκα νὰ ἐπενέγκῃ τὰς παρατηρήσεις της ἐξηκολούθησε:

«Ὅχι βέβαια βωδὸν διὰ τὰς κηδεῖας τῶν μεγάλων, ἀκριβὴ μου, ἀλλὰ μόνον διὰ τὰς κηδεῖας τῶν παιδιῶν· θὰ ἦναι πρωτοφανὲς πᾶν ἂν ὁ βωδὸς νὰ ἔχῃ ἀνάλογον ἡλικίαν μετὰ τὸν ἀποθνήσκον. Νὰ ἦσαι βέβαιη, ἀκριβὴ μου, πῶς αὐτὸ θὰ κάμῃ λαμπρὰν ἐντύπωσιν.»

Τὸ καινοφανὲς καὶ πρωτότυπον τῆς ιδέας ἤρσε πολὺ εἰς τὴν κυρίαν Σάουαρμπερρὺ, ἥτις ἐδείκνυεν ἄκραν φιλοκαλίαν εἰς τὰ ζητήματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις πομπᾶς· ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἤθελε νὰ διακυβεύσῃ τὴν ἀξιοπρέπειάν της ἐπιδοκιμαζούσα τὴν γνώμην τοῦ συζύγου της, ἠρέκεσθη νὰ τὸν ἐρωτήσῃ μετὰ πολλῆς πικρίας, πῶς αὐτὴ ἡ ἰδέα δὲν τῷ ἦλθε προτήτερα εἰς τὸν νοῦν. Ὁ κύριος Σάουαρμπερρὺ συνεπέρριπεν εὐλόγως ἐκ τούτου ὅτι ἡ πρότασις αὐτοῦ ἐγένετο ἀσμένως δεκτὴ· ἀπεφασίσθη δὲ πᾶντα νὰ μυηθῇ κατ' ἄρχας ὁ Ὀλιβερ τὰ μυστήρια τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ νὰ συνοδεύσῃ τὸν κύριόν του εἰς πρώτην εὐκαιρίαν.

Δὲν περιέμεναν ἐπὶ πολὺ πρὸς τοῦτο. Τὴν προίαν τῆς ἐπαύριον, μετὰ τὸ πρόγευμα, ὁ κύριος Μπάμμπλ εἰσήλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον, καὶ στηρίζων τὴν βράδιον του ἐπὶ τοῦ λογιστηρίου, ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου του τὸ μέγα δερμάτινον χαρτοφυλάκιον αὐτοῦ, ἐξ οὗ λαβὼν ἐν τεμάχιον χάρτου, τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν κύριον Σάουαρμπερρὺ.

«Ἄ! εἶπεν ὁ ἐργοτάθῳ μετὰ χαρᾶς σπεύδων ν' ἀναγνώσῃ αὐτὸ, εἶναι παραγγεῖλια διὰ φέρετρον, ἔ;

1. Καλοῦσιν ἐν Ἀγγλίᾳ βωδούς (mutes) τοὺς ἰσταμένους πρὸς τῆς θύρας τοῦ νεκροῦ καὶ συνοδεύοντας τὴν κηδεῖαν θηράποντας.

— Διὰ φέρετρον κατὰ πρῶτον καὶ δι' ἐνορικὴν κηδεῖαν ἀκολούθως, εἶπεν ὁ κύριος Μπάμμπλ, κλείων τὸ χαρτοφυλάκιον, ὅπερ ἦτο χονδρὸν ὡς αὐτός.

— Μπαίτον; εἶπεν ὁ ἐργοτάθῳ πᾶν τὴν ἀνάγνωσιν καὶ προσβλέπων τὸν κλητῆρα· πρῶτην φορὰν ἀκούω αὐτὸ τὸ ὄνομα.

— Στραβοκέφαλοι, κύριε Σάουαρμπερρὺ, ἀπειρήθη ὁ κύριος Μπάμμπλ ὑψὼν τὴν κεφαλήν· στραβοκέφαλοι καὶ ψωροῦπερήφανοι, δὲν χωνεύω αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους.

— Ψωροῦπερήφανοι; εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρὺ, σαρκαστικῶς μειδιῶν· ὦ, αὐτὸ δὲν ὑποφέρεται!

— Φέρνει κἀνενὸς λύπησιν αὐτὴ ἡ κατάστασις, εἶπεν ὁ κλητῆρ.

— Ἀλήθεια, ἀπεκρίνατο ὁ φερετροπηγὸς ἐπιδοκιμαστικῶς.

— Μόλις προχθὲς ἀκούσαμε καὶ ἡμεῖς τὰ ὀνόματά των, εἶπεν ὁ κλητῆρ· καὶ δὲν θὰ ζήσαμε τίποτε γι' αὐτοὺς ἂν μία γυναῖκα ποῦ κατοικοῦσε εἰς τὸ ἴδιο σπίτι μ' αὐτοὺς δὲν ἤρχετο νὰ παρακαλέσῃ τὸ ἐνορικὸν συμβούλιον νὰ γείλωμεν τὸν χειροῦργον τῆς ἐνορίας νὰ ἰδῇ μία γυναῖκα ποῦ ἔπνεε τὰ ὀλοισθία. Ἀλλ' αὐτὴ εἶχε πᾶγει νὰ φάγῃ ὁ βοηθὸς του ὅμως, ὅπου εἶναι νέος καθὼς πρέπει καὶ ἐξυπνος, τοὺς ἔστειλεν ἀμέσως ἓνα γιαντρίκὸ μέσα εἰς μία μποτιλίτσα, ἀπὸ κείναις ποῦ βάνουν μπογιὰ τῶν καπουτσιῶν.

— Ἄ! νὰ τί θὰ εἶπῃ νὰ ἦναι κἀνεις σβέλτος καὶ γρήγορος! παρετήρησεν ὁ ἐργοτάθῳ.

— Βεβαίως, ἐπανελάθει ὁ κλητῆρ, ἀλλὰ τί συμβαίνει; Εἰξεύρετε εἰς ποῖον σημεῖον φθάνει ἡ ἀχαριστία αὐτῶν τῶν ἀχαριστῶν, κύριε; Ἦμπορεῖτε νὰ πιστεύσετε ποτὲ πῶς ὁ ἄνδρας τῆς γυναικὸς ἔστειλε πίσω γιὰ νὰ εἴπῃ πῶς τὸ γιαντρίκὸ δὲν συμβιβάζεται εἰς τὸ εἶδος τῆς ἀσθενείας τῆς γυναικὸς του καὶ πῶς δὲν θὰ τῆς τὸ δῶσῃ νὰ το πάρῃ; Γάκουε· αὐτὰ; δὲν θὰ το πάρῃ! Καὶ τί, ἓνα γιαντρίκὸ ἀπὸ τὰ μοναδικὰ, ποῦ δὲν εἶναι ὀκτὼ ἡμέρας τώρα τὸ ἔδωκεν εἰς δύο ἐργάτας ἰρλανδοὺς καὶ ἓνα βαστάζο, καὶ ἔγειναν καλὰ· καὶ ποῦ τοῦ τὸ ἔστειλαν χάρισμα, μετὰ τὴν μποτιλίτσα μάλιστα· καὶ νὰ γείλῃ νὰ εἴπῃ πῶς δὲν θὰ τῆς τὸ δῶσῃ νὰ το πάρῃ, κύριε!»

Τὸ ἀνήκουστον τοιαύτης ἀναιδεῖας, τὸ πᾶν ὄριον ὑπερεξικοντίζον, παρώργιζεν ὑπερμέτρως τὸν κλητῆρα· ἐκτύπησε μετὰ θυμοῦ διὰ τῆς βράδου ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ τὸ πρόσωπόν του κατέστη πορφυροῦν ἐξ ἀγανακτήσεως.

«Ὄ! εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρὺ, ποτὲ εἰς τὴν ζωὴν μου...»

— Ὅχι, οὐδέποτε! ἀνεκράνθησεν ὁ κλητῆρ. Τέτοια ἀτιμὰ ποῦ ἠκούσθη ποτέ· ἀλλὰ τώρα ὅπου ἀπέθανε πρέπει νὰ τὴν θάψωμεν· ἔδω εἰ-

ναί σημειωμένον πού εἶναι τὸ ἴσπιτι τῆς ὄσφ ἡρηγορώτερα, τόσφ καλλίτερα.»

Καὶ ὁ κύριος Μπάμπλ, ἐν τῇ παραφορᾷ ἐφόρυσεν ἀντιστρόφως τὸν τρίκωχον πῖλόν του καὶ ἐξῆλθε κατεσπυσιμένως τοῦ ἐργαστηρίου.

«Εἶδες Ὀλιβερ, ἦτο τόσφ θυμωμένος ὅπου οὐδὲ ῥώτησε τί κάνεις, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ πρὸς κολοῦθῶν διὰ τοῦ βλέμματός τὸν κλητῆρα, ὅστις μεγάλως βήμασιν ἐξηκολούθει τὸν δρόμον του.

— Ναί, κύριε,» ἀπεκρίνατο ὁ Ὀλιβερ, ὅστις καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς συνδιαλέξεως εἶχε σταθῆ φρονίμως ποιῶν ὀλίγῳ παράμερα, καὶ ὅστις ὅλος ἔτρεμεν εἰς μόνην τὴν ἀνάμνησιν τῆς φωνῆς τοῦ κυρίου Μπάμπλ.

Ἦτο ὅμως πάντῃ περιττῇ τοιαύτῃ προσπάθειᾳ, ὅπως κρυθῆ ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ κυρίου Μπάμπλ διότι ὁ ἐνοριακὸς οὗτος ὑπάλληλος, εἰς οὐ τὸ πνεῦμα μεγάλην εἶχεν ἐμποιήσει ἐντύπων ἢ πρόβρησις τοῦ κυρίου μετὰ τὸ λευκὸν ἐσωκάρδιον, ἐσκέπτετο ὅτι τώρα ὅτε ὁ ἐργολάβος κηδεῖων εἶχε προσλάβει πρὸς δοκιμὴν τὸν Ὀλιβερ, συμπεριεπαινετο ἦτο νὰ πορεύῃ ἐπιμελῶς πάντα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου λόγον, μέχρις οὐ ἀναδεχθῆ εἰς ἐπιτακτὴ θητεῖαν τὸ παιδίον, καὶ οὕτως ὀριστικῶς ἀπαλλαγῆ ἢ ἐνορία τοῦ κινδύνου τοῦ νὰ ἐπαναπέσῃ εἰς βάρος αὐτῆς.

«Ἐμπρός, εἶπεν ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ, φέρων τὸν πῖλόν του, ὅσφ ἡρηγορώτερα τελειώσῃ αὐτὴ ἡ δουλειὰ καὶ τόσφ τὸ καλλίτερον. Νῶς, τὸ νοῦ σου ἔς τὸ μαγαζί. Ὀλιβερ, φόρεσε τὸ κασκέτο σου καὶ ἔλα κοντά μου.» Ὁ Ὀλιβερ ὑπήκουσε καὶ ἠκολούθησε τὸν κύριόν του εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του.

Ἀφ' οὗ διήλθον πρῶτον τὴν πολυπληθεστέραν καὶ καλλίτεραν συνοικίαν τῆς πόλεως, εἰσέδυσαν ἀκολουθῶντες εἰς στενωπὸν τινα, ῥυπαρότητα καὶ ἀθλιωτάτην πασῶν τῶν λοιπῶν, καὶ ἔστησαν ἀναζητοῦντες διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν οἰκίαν τῆς θανούσης. Ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ αἱ οἰκίαι ἦσαν ὑψηλαὶ καὶ μεγάλαι, ἀλλὰ πολὺ παλαιαί, κατὰ τὸν δὲ ἐν αὐταῖς πτωχοὶ ἐκ τῆς τελευταίας τάξεως τοῦ λαοῦ, ὡς εὐχερῶς ἠδύνατό τις νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ ἔλσεινου αὐτῶν ἐξωτερικοῦ, καὶ ἂν δὲν εἶδιδε προσοχὴν εἰς τοὺς εὐαρίθμους ἀνδρας καὶ γυναῖκας, οἵτινες κύπτοντες καὶ μετὰ κόπου διεβῆσαν τὴν ὁδόν. Αἱ πλείστα τῶν οἰκιῶν ἐκεῖνων εἶχον εἰς τὸ ἰσόγειον ἐργαστήρια, ἐρημητικῶς κεκλεισμένα καὶ εἰς ἐρείπια καταπίπτοντα μόνον οἱ ἀνώτεροι ὄροφοι αὐτῶν ἦσαν κατοικημένοι. Ἀλλ' ἕτεροι οἰκίαι ἦσαν ἐτοιμώροποι καὶ ὑπεδυστάζοντο ὑπὸ μεγάλων δοκῶν ἐστερωμένων εἰς τὸ ἔδαφος· αὐταὶ δὲ ἐφάνιντο ὡς χρησιμεύουσαι ἀντὶ καταφυγῶν τὴν νύκτα εἰς τυχοδιώκτας, διότι πολλὰ τῶν ἀξέστων σκνιδῶν, αἵτινες ἔφρασσον τὴν θύραν καὶ τὰ παράθυρα, εἶχον ἀποσπασθῆ,

ἀφίνουσαι ὅπην δι' ἧς ἠδύνατο νὰ εἰσχωρήσῃ σῶμα ἀνθρώπου. Τὸ βυάκιον ἦτο ἀκάθαρτον καὶ λιμνάζον. Καὶ αὐτοὶ οἱ ποντικοὶ, οἵτινες τῆδε κάκεισε ἀνεσκάλευον τὸν βόρβορον, ἦσαν φρικαλέως ἰσχυροί.

Εἰς τὴν θύραν, ἧς ἐμπροσθεν ἔστησαν ὁ Ὀλιβερ καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ, οὔτε ῥόπτρον ὑπῆρχεν οὔτε κώδων. Ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ εἰσέδυσσε ψελαρητὶ εἰς τινα σκοτεινὸν διάδρομον, εἶπεν εἰς τὸν Ὀλιβερ νὰ τὸν ἀκολουθῆ κατὰ πόδας καὶ νὰ μὴ φοβηθῆ, ἀνέβη εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα καὶ προσκόψας εἰς τινα θύραν ἔκρουσεν αὐτὴν σιγᾷ.

Δεκατριετὴς ἢ δεκατετραετὴς κοράσιον ἠνοιξε τὴν θύραν. Ῥίψας ἐν βλέμμα εἰς τὸ δωμάτιον ὁ φερετροπηγὸς εἶδεν ἀμέσως ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ μέρος εἰσῆλθεν, ὁ Ὀλιβερ ἠκολούθησεν αὐτόν.

Τὸ δωμάτιον ἦτο ψυχρὸν καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ πῦρ· ἀνὴρ τις ἐστηρίζετο μηχανικῶς εἰς τὴν κενὴν θερμάστραν, πλησίον δ' αὐτοῦ ἐπί τινος σκαμνίου ἐκάθητο γραῖα γυνὴ· εἰς τινα γωνίαν ἐκάθητο πολλὰ βρακένδυτα παιδιά καὶ εἰς μικρὰν τινα προεξοχὴν ἀντικρὺ τῆς θύρας, ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀντικείμενόν τι, περιετυλιγμένον εἰς παλαιὸν σκέπασμα. Ὁ Ὀλιβερ ῥίψας τὸ βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ, ἐρήγησε καὶ ἐπλησίασεν ἀκουσίως τὸν κύριόν του· καίτοι περιετυλιγμένον, ἀνεγνώρισεν τὸ πτώμα.

Ὁ ἀνὴρ ἦτο ὠχρὸς καὶ κάτισχνος, κοίλους ἔχων ὀφθαλμοὺς, τὴν δὲ κόμην καὶ τὸ γένειον πολιά. Ἡ γραῖα ἦτο ἐρουτιδωμένη, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἦσαν ζωηροὶ καὶ διαπεραστικοί, οἱ δὲ δύο ἐναπολειπούμενοι αὐτῆς ὀδόντες προεξείχον ἐπὶ τοῦ κάτω χεῖλους. Ὁ Ὀλιβερ ἐφοβείτο ν' ἀτενίσῃ ἀμφοτέρους. Τῷ ἐφάνιντο μεγάλως ὁμοιάζοντες τοὺς ἀύχμηρους ποντικούς, οὓς εἶδεν ἐν τῇ ὁδῷ.

«Κάνεις νὰ μὴ τὴν ἐγγίξῃ, εἶπεν ὁ ἀνὴρ ὀρμῶν πρὸς τὸν ἐργολάβον, ὅστις προσχώρει πρὸς τὸν νεκρόν. Ὅπισω, ὀπισω, σὰς λέγω, ἂν θέλετε τὴν ζωὴν σας.

— Ἀνοησῖαι, καλέ μου ἄνθρωπε, εἶπεν ὁ ἐργολάβος ὅστις ἦτο συνειθισμένος εἰς τὴν θέαν τῆς δυστυχίας ὑπὸ πάσης αὐτῆς τὰς ὄψεις· τί ἀνοησῖαι εἶναι αὐταί!

— Σὰς λέγω καὶ πάλιν, εἶπεν ὁ ἀνὴρ, συσπίγγων τοὺς γρόνθους καὶ κτυπῶν διὰ τοῦ ποδὸς μανιωδῶς τὸ πάτωμα, σὰς λέγω καὶ πάλιν πῶς δὲν θέλω νὰ τὴν θάψουν· δὲν θὰ ἴμωρεσῃ νὰ κοιμηθῆ εἰς τὸν τάφον. Τὰ σκουλήκια θὰ τὴν βασανίζουν χωρὶς νὰ εὐρίσκουν τίποτε νὰ φάγουν· μόνον τὰ κόκκαλα τῆς ἔμειναν!»

Ὁ ἐργολάβος οὐδὲν ἀπεκρίθη εἰς τὸν παραληροῦντα ἐκεῖνον δυστυχῆ, ἀλλ' ἐξαγαγὼν ταινίαν ἐκ τοῦ θυλακίου του, ἐγονάτισε πρὸς στιγ-

μὴν πλησίον τοῦ πτώματος, διὰ νὰ λάβῃ μέτρον.

«Ἄ! εἶπεν ὁ ἀνὴρ ἐκρηγνόμενος εἰς δάκρυα καὶ γονατίζων πρὸ τῶν ποδῶν τῆς νεκρᾶς· γονατίζατε, γονατίζατε ὅλοι τριγύρω τῆς καὶ ἀκούσατέ με. Ἀπέθανεν ἀπὸ πείνας! ἔως τὴν στιγμήν ὅπου τὴν ἔπιασεν ἡ θέρη, δὲν εἴξευρα πῶσω κακὰ ἦτο· ἀλλὰ τότε εἶχε καταντήσει πῶσι καὶ κόκκαλο. Οὔτε φωτιὰ εἶχαμεν, οὔτε ὄψις ἀπέθανε ἔς τὰ σκοτεινὰ, ἔς τὰ σκοτεινὰ σὰς λέγω! Δὲν ἐπρόφθασεν οὐδὲ τὰ πρόσωπα τῶν παιδιῶν τῆς νὰ ἴδῃ, ἀλλὰ τὴν ἄκουσε νὰ τὰ φωνάζῃ ὅταν ἐψυχομαχοῦσε. Ἦῃγα ἔς τὸν δρόμον νὰ ζητιανέψω δι' αὐτὴν, καὶ με ἔβαλαν ἔς τὴν φυλακὴν. Ὅταν ἐγύρισα πίσω, ἐψυχομαχοῦσεν. Ἡ καρδιά μου ἐμάλλιασε, νὰ βλέπῳ πῶς τὴν ἀόηκον νὰ πεθάνῃ τῆς πείνας. Μάρτυς μου ὁ θεός, ἀπέθανε τῆς πείνας, τῆς πείνας ἀπέθανεν!»

Καὶ τίλλων τὴν κόμην αὐτοῦ, ἐξέπεμψε φρικτὰν ὠρυγὴν, καὶ ἀπλανῆ στρέφων ὄμματα κατέπεσε καὶ ἀφρίζων ἐκυλίετο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Τὰ παιδιά τρομάξαντα ἤρχισαν νὰ κλαίωσιν· ἀλλ' ἡ γραῖα, ἧτις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκεῖνης εἶχε μείνει ἀκίνητος καὶ οἶονεῖ ἀδιαφοροῦσα εἰς τὰ περὶ αὐτῆς διαδραματιζόμενα, τὰ ἐφοβήσθη διὰ νὰ σιωπήσῃν· εἶτα λύσασα τὸν λαιμοδέτην τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἔκειτο ἐκτάλην, ἐστράφη κλονομένη πρὸς τὸν ἐργολάβον.

«Ἦτο κόρη μου, εἶπεν ὑποδεικνύουσα διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς τὸ πτώμα, καὶ ὀμιλοῦσα μετὰ τὸ τρομασμένον ἦθος βλακῆς, εἶδεθεσττέρα τὴν ἦσαν καὶ αὐτῆς τῆς νεκρᾶς. Θεέ μου! Θεέ μου! Καὶ ποῖος τὸ ἔλεγεν ἐγὼ νὰ ἦμαι τώρα ζωντανὴ καὶ χαρούμενη, καὶ αὐτῆ, ὅπου ἐγὼ τῆς ἔδωσα τὴ ζωὴν ὅταν καὶ ἐγὼ ἦμουν γυναῖκα, καὶ αὐτὴ νὰ ἦναι ἔκαπλωμένη ἐκεῖ κάτω, ξερὴ καὶ παγωμένη. Θεέ μου! Θεέ μου! ἴσάν τὸ συλλογίζωμαι!... μὰ εἶναι χωρατὰ!... ποῖος τὰ λέει ἀλήθεια!»

Ἐν ᾧ ἡ ἀτυχὴς γραῖα ἔλεγε μετὰ λυγμῶν τὰς ἀσυναρτήτους ταύτας λέξεις, ὁ ἐργολάβος ἵτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ.

«Στάσου! στάσου! εἶπε διὰ φωνῆς βραγχεύδους καὶ ἀπαισίας· ἡ κηδεῖα θὰ γίνῃ αὔριον, μεθαύριον, ἢ ἀπόψε; Ἐγὼ ὅπου τὴν ἔθαψα πρέπει νὰ κολουθήσω ἢ ὄχι; Νὰ μοῦ στείλετε καὶ ἓνα μεγάλο ταμπάρο· μὰ νὰ ἦναι ζεστό, πολὺ ζεστό, γιὰτὶ κάνει κρῖο καὶ τουρτουρίζω· ἔπρεπε νὰ εἶχαμε καὶ γλυκὰ καὶ κρᾶσι· μὰ δὲν περάζει· στείλατέ μας ψωμί... ἓνα κομμάτι ψωμί καὶ ἓνα ποτήρι νερό... Ὅθὰ μὰς στείλετε ψωμί, φίλε μου; εἶπε ζωηρῶς ἀρπάζουσα τὸ ἔνδυμα τοῦ κυρίου Σάουαρμπερρυ, ὅστις ἔσπευδε πρὸς τὴν θύραν.

— Ναί, ναί, χωρὶς ἀμφιβολίαν, εἶπε· θὰ σας στείλουν κάτι τι· ὅ τι χρειασθῆ.»

Καὶ κατ'ὀρώσας νὰ παλλαγῆ τῆς γραῖας ἐξώρ-

μησε πρὸς τὴν κλίμακα, σύρων κατόπιν αὐτοῦ καὶ τὸν Ὀλιβερ.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Ὀλιβερ μετὰ τοῦ κυρίου του ἐπανήλθον εἰς τὴν οἰκτράν ἐκεῖνην τρώγλην, ἐνθα εὗρον τὸν κύριον Μπάμπλ προπορευθέντα αὐτῶν, μετὰ τεσσάρων ἀνθρώπων τοῦ πτωχοκομείου, οἵτινες ἐμελλον νὰ φέρωσι τὸ φέρετρον εἰς τὸν τάφον. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ οἰκογένεια εἶχε λάβῃ δύο λίτρας ἄρτου καὶ ἓν τεμάχιον τυροῦ, ἅτινα ἐκόμισεν ὁ κύριος Μπάμπλ αὐτοπροσώπως. Παλαιὸς μέλας μανδύας ἐκάλυπτε τὰ ῥάκη τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γραῖας. Τὸ φέρετρον ἐκαρφόθη, οἱ ἄνθρωποι τοῦ πτωχοκομείου ἐφορτώθησαν αὐτὸ εἰς τοὺς ὤμους τῶν καὶ κατέβησαν εἰς τὴν ὁδόν.

«Τώρα, γρηᾷ, κύτταξε νὰ ταχύνῃς τὸ βῆμά σου, εἶπε ταπεινῆ τῆ φωνῆ ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ ἀργήσαμεν ὀλίγῳ καὶ δὲν πρέπει νάναγκάσωμεν τὸν ἱερέα νὰ περιμένῃ... Ἐμπρός, βασταζέτε, βαδίζετε ὅσφ ἡρηγορώτερα ἢ μπορεῖτε.»

Ἐκεῖνοι ἤρχισαν νὰ τρέχωσι διότι τὸ φορτίον τῶν ἦτο ἐλαφρότατον, ἐν ᾧ ἡ γραῖα καὶ ὁ ἀνὴρ ἠκολούθουν αὐτοὺς ὡς ἠδύνατο. Οἱ κύριοι Μπάμπλ καὶ Σάουαρμπερρυ ἐβάδιζον ἐπὶ κεφαλῆς ταχεῖ βήματι, ὁ δὲ Ὀλιβερ ἔτρεχε παραπλεύρως τοῦ φερέτρου.

Δὲν ἦτο ὅμως μεγάλη βία, ὡς διετεινετο ὁ κύριος Σάουαρμπερρυ. Διότι ὅταν ἐφθασαν εἰς τὴν σκοτεινὴν τοῦ κοιμητηρίου γωνίαν, ἐνθα πυκνόβλαστοι κνίδαι καλύπτουσι τοὺς τάφους τῆς ἐνορίας, ὁ ἱερεὺς δὲν εἶχεν ἀκόμῃ φθάσει, ὁ δὲ νεωκὸρος θερμαινόμενος πλησίον τῆς ἐστίας τοῦ ἱερταίου, τοὺς ἔκαμε νὰ ἐνοήσωσιν ὅτι μόλις μετὰ μίαν ὥραν θὰ ἔλθῃ. Κατὰ συνέπειαν ἀπέθεσαν τὸ φέρετρον εἰς τὸ χεῖλος τῆς τάφρου· ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γραῖα περιέμενον εἰς τὸν βόρβορον, ἐν ᾧ ἐπιπτε βροχὴ ψυχρὰ καὶ διαπεραστικὴ, παιδιά δὲ τινα βρακένδυτα ἐκ περιεργείας προσδραμόντα ἐπαιζον τὸ κρυπτόν ἐπισθεν τῶν τάφρων καὶ μετὰ ἠνωμένα σκέλη ὑπερσηθῶν τὸ φέρετρον· ὁ Σάουαρμπερρυ καὶ ὁ Μπάμπλ, φίλοι στενοὶ τοῦ νεωκόρου, συνεθερμαίνοντο μετ' αὐτοῦ καὶ ἀνεγίνωσκον τὴν ἐφημερίδα.

Τέλος ἀφ' οὗ πλέον τῆς ὥρας ἀνέμενον, ὁ κύριος Μπάμπλ, ὁ Σάουαρμπερρυ καὶ ὁ διάκονος διηθύνθησαν ἐν τάχει πρὸς τὸ μνήμα, καὶ ταυτοχρόνως ἐπεφάνη ὁ ἱερεὺς, ὅστις βαδίζων προσεπάθει νὰ φορέσῃ τὸ περιτραχήλιόν του. Ὁ κύριος Μπάμπλ ἐπέπληξεν ἐν ἡ δύο παιδιά διὰ νὰ παύσωσι τὰ παίγνια τῶν, ὁ δὲ σεβασμιώτατος ἱερεὺς, ἀφ' οὗ ἐντὸς τεσσάρων λεπτῶν ἀνεγνώσε τὴν νεκρικὴν ἀκολουθίαν, παρέδωκε τὸ περιτραχήλιόν του εἰς τὸν νεωκόρον καὶ ἀνεχώρησε.

«Τώρα, Μπίλλ, ρίξε χῶμα,» εἶπεν ὁ Σάουαρμπερρυ πρὸς τὸν νεκροθάπτην.

Τὸ ἔργον ἦν εὐχερέστατον, διότι ἡ τάφος

ἦτο τόσῳ γεμάτη, ὥστε τὸ τελευταῖον φέρετρον ὀλίγους πόδας μόνον ἔκειτο κάτω τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. Ὁ νεκροθάπτης ἔριψεν ἐπὶ τοῦ φέρετρον ὀλίγα πτυάρια χώματος, τὸ ἐπάτησε μετὰ τοὺς πόδας του, ἔφερε τὸ πτύον ἐπ' ὧμου καὶ ἀπεμακρύνθη παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν παιδίων, λυπουμένων διότι τόσῳ ταχέως ἐτελείωσαν ἡ διασκεδάσις των.

«Ἐλα, ἐμπρός, καλέ μου ἄνθρωπε, εἶπεν ὁ Μπάμπλ, κτυπῶν ἐλαφρά διὰ τῆς χειρὸς τὸν ὄμον τοῦ δυστυχοῦς πτωχοῦ ὅα κλείσουν τὸ κοιμητήριον.»

Ἐκείνος, ὅστις οὐδὲν κίνημα εἶχε κάμει ἀφ' οὔτου ἔφθασεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς τάφρου, ἐρίγησεν, ὕψωσε τὴν κεφαλὴν, ἠτένισεν ἀσκαρδαμυκτὶ τὸν ὀμιλήσαντα αὐτῷ, ἔκαμε τινα βήματα, καὶ ἔπεσε λιπόθυμος. Ἡ γρχία παρὰφρων, μεγάλως οὖσα ἐνησχολημένη εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ μανδύου της, ὅν ἔλαβεν ὀπίσω ὁ ἐργολάβος, δὲν ἠδύνατο νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς ἄλλο τι. Δι' ἀφθόνου ψυχρολουσίας κτώρθωσαν νὰ συνέλθῃ εἰς ἑαυτὸν ὁ λιποθυμήσας, ἀπέθεσαν αὐτὸν σῶον καὶ ἀδλαβῆ ἐξω τοῦ κοιμητηρίου, καὶ ἀφ' οὗ ἐκλείδωσαν τὴν θύραν ἕκαστος ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἴδια.

«Ἐ! Ὁλιβερ, ἠρώτησεν ὁ Σάουαρμπερρυ, ὅταν ἐπέστρεψαν εἰς τὸ ἐργαστήριον πῶς σοῦ ἐφάνη; σοῦ ἄρεσε;

— Πολὺ καλὰ, σὲρ, σ' εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον μετὰ τινα ἐνδοιασμόν ἄλλὰ πάλιν ὄχι καὶ τόσον καλὰ.

— Μπα, ὅα συνειθίσης Ὁλιβερ, εἶπεν ὁ Σάουαρμπερρυ καὶ δὲν θά σε ἰνοιάζει καθόλου ὅταν συνειθίσης.»

Ὁ Ὁλιβερ θά ἐπαθῆμι πολὺ νὰ μάθῃ ἂν ὁ κύριός του ἔκχευε πολὺν καιρὸν ἕως οὗ συνειθίσῃ ἄλλὰ φρόνιμον ἐνόμισε νὰ μὴ κάμῃ τοιαύτην ἐρώτησιν, καὶ ἐπέστρεψε μετὰ τοῦ κυρίου του οἴκαδε ἀναλογιζόμενος ὅσα εἶδε.

*Ἐκεῖσε συνέχισε.

**II

ΚΑΘΗΚΟΝ—ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ

(Ἐκ τῶν τοῦ Σμάιλς περὶ Χαρακτήρος.)

Τὸ καθήκον εἶναι ὀφειλὴ παντὸς ἀνθρώπου ἐν τῷ κόσμῳ ὁ μὴ ἐξοφλῶν αὐτὴν περιπίπτει εἰς τὴν δυσμένειαν τῶν πλησίων καὶ καταγγέλλεται ὡς ἠθικῶς ἀναξιώχρεως. Εἶναι ὑποχρέωσις, εἶναι χρέος, καὶ πρὸς πληρωμὴν αὐτοῦ ἀπαιτοῦνται ἐκούσιαι προσπάθειαι καὶ ἀδιάκοπος καὶ ἐπίμονος ἐργασία.

Τὸ καθήκον περιβάλλει πᾶσαν τὴν ὑπαρξίν μας. Ἀρχεται ἀπὸ τοῦ οἴκου, ἐνθα τὰ τέκνα ἔχουσι καθήκοντα πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ οἱ γονεῖς πρὸς τὰ τέκνα, ἐνθα ὑπάρχουσιν ὡσαύτως καθήκοντα ἀμοιβαῖα μετὰ τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, μετὰ τῶν κυρίων καὶ ὑπηρετῶν. Ἐκτός δὲ τοῦ οἴκου ὑπάρχουσι καθήκοντα μετὰ τῶν φίλων καὶ γειτόνων, μετὰ τῶν ἀνωτέρων καὶ ὑποδεστέρων ὑπακ-

λήλων, μετὰ τῶν ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων.

«Ἀπόδοτε οὖν, λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, τὰς ὀφειλάς τῷ τῶν φόρον, τὸν φόρον τῷ τῶν φόρος, τὸ τέλος, τὸ τέλος τῷ τῶν φόρον τὸν φόρον τῷ τῶν τιμῆν, τῇ τιμῇ. Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἑαυτοῦ ὡς ἀγαπᾶται τὸν ἑαυτὸν νόμον πεπλήρωκεν.»

Ὁ ἡμέτερος λοιπὸν βίος ἀποτελεῖ διηνεκῆ ἐκπλήρωσιν καθήκοντων ἀφ' ἧς ἡμέρας εἰσερχόμεθα εἰς αὐτὸν, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἀπερχόμεθα. Ἐχομεν καθήκοντα πρὸς τοὺς ἀνωτέρους, καθήκοντα πρὸς τοὺς κατωτέρους, καθήκοντα πρὸς τοὺς ἴσους, καθήκοντα πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, καθήκοντα πρὸς τὸν Θεόν. Ὅσαίτις πράσσονται νὰ ποιήσωμεν χρῆσιν δυνάμεώς τινος ἡμῶν, παρίσταται καὶ ἐπιτέλεσις καθήκοντος διότι εἰμεθα ἐπιστάται ἐπιφορτισμένοι τὴν διοίκησιν τῶν ἐμπιστευθεισῶν ἡμῶν δυνάμεων ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τοῦ πλησίου.

Τὸ διηνεκὲς αἶσθημα τοῦ καθήκοντος εἶναι ὁ ἀληθὴς στέφανος τοῦ χαρακτήρος. Τοῦτο εἶναι τὸ στήριγμα τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς ἐπικινδυνωδεστέρας αὐτοῦ στιγμὰς ἄνευ τούτου κλονίζεται καὶ πίπτει εἰς τὴν πρώτην πνοὴν τῆς δυστυχίας καὶ τοῦ πειρασμοῦ, ἐνῶ καὶ ὁ ἀσθενέστατος ἄνθρωπος ὑπὸ τούτου ἐμπνεόμενος πληροῦται δυνάμεως καὶ θάρρους. «Τὸ καθήκον, λέγει ὁ Κ. Γιαμεζὼν, εἶναι ὁ πηλὸς, ὁ συνδέων τὰ μέρη τοῦ ἠθικοῦ οἰκοδομηματος ἄνευ αὐτοῦ ἡ ἰσχύς, ἡ ἀγαθότης, ἡ νόσις, ἡ ἀλήθεια, αὐτὸς ὁ ἕρως, δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξουσιν ἐπὶ πολὺ ὄλον δὲ τότε τὸ οἰκοδόμημα τοῦ βίου καταρρέει καταλείπων ἡμᾶς ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων τοῦ ἐκπεπληγμένου ἐπὶ τῇ συμφορᾷ.»

Τὸ καθήκον βασιζέται ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἡ τελειότερα αὐτὴ παράστασις τοῦ ἀγαθοῦ. Τὸ καθήκον δὲν εἶναι αἶσθημα, ἀλλ' ἀρχὴ, ἥτις διεισδύει εἰς τὸν βίον, ἐκδηλουμένη ἐν ταῖς ταῖς τρόποις καὶ ταῖς πράξεσι, ταῖς ἀπορροεύσασιν ἐκ τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἐλευθέρως αὐτοῦ βουλήσεως.

Ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως ἀναφάνεται ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος, καὶ ἡ μεγαλειότερα διάνοια, ἡ λαμπροτέρα, ἡ μὴ ὑποκειμένη εἰς τὸν κανόνα αὐτῆς καὶ τὸν ἔλεγχον εἶναι ἀσθενὲς φῶς ἰκανὸν ν' ἀποπλανήσῃ ἡμᾶς. Ἡ συνειδήσις ὑφῶς τὸν ἀνθρώπον αὐτὴ εἶναι ὁ ἠθικὸς ἀρχηγὸς τῆς καρδίας, κυβερνᾷ ὅ,τι ἀγαθὸν εἰς τὰς πράξεις ἡμῶν, τὰς σκέψεις, τὴν πίστιν, τὸν βίον καὶ διὰ τῆς ἐπιδράσεως αὐτῆς καὶ μόνης ἐντελῶς ἀναπτύσσεται ὁ ἐντιμὸς καὶ εὐγενὴς χαρακτήρ.

Ἡ συνειδήσις ἐν τούτοις καὶ ἐάν ὀμιλήσῃ μετὰ γαλοφώνως εἰς μάτην θέλει ὀμιλήσῃ, μὴ ὑποστηρίζομένη ὑπὸ ἐνεργῶς θελήσεως. Ἡ θελήσις ἐλευθέρως δύναιται νὰ ἐκλέξῃ μετὰ τῶν ἀγαθῶν καὶ τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ἡ ἐκλογὴ αὐτὴ οὐδεμίαν

ἔχει ἀξίαν, ἂν δὲν παρακολουθήσῃ ἄμεσος πρᾶξις καὶ ἀποφασιστικὴ. Ὅταν τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος εἶναι βαθὺ, καὶ ἡ ὁδὸς κεχαραγμένη, ἰδραῖα θέλησις ὑποδοθημένη ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐπιτρέπει εἰς τὸν ἀνθρώπον ν' ἀκολουθήσῃ γενναίως τὴν πορείαν του, καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τὰς προσπάθειαις του μεθ' ὅλους τοὺς κινδύνους καὶ τὰς δυσκολίας. Καὶ ἐάν τότε ἡ ἀποτυχία ἐπακολουθήσῃ εἰς τὰς προσπάθειαις, ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς δύναιται νὰ εἴπῃ τοῦλάχιστον ὅτι ἐξώκειλεν ἐκπληρῶν τὸ καθήκον του.

Οἱ ἐμπνεόμενοι ὑπὸ ὑψηλῶν ἀρχῶν γινώσκουσι νὰ θυσιάζωσι μᾶλλον πᾶν ὅ,τι ἀγαπᾶσι καὶ ἐκτιμᾶσι παρὰ νὰ παραγνωρίζωσι τὸ καθήκον των. Ἡ ἀρχαία αὐτὴ ἀγγλικὴ δοξασία τῆς ὑψηλῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ καθήκον ὑπὸ βασιλικῶν ἡρώων ποιητοῦ ἐξεφράσθη ὡς ἐξῆς πρὸς τὴν ἐρωμένην του ἐν στιγμῇ, καθ' ἣν ἐλάμβανε τὰ ὄπλα ὑπὲρ τοῦ βασιλέως του. «Θά ἠδύναμην, φίλη, νὰ σὲ ἀγαπήσω περισσότερο, ἐάν δὲν ἠγάπα ὅσον καὶ σὲ τὴν τιμῆν.»

Ὡς πρὸς τὸ αἶσθημα τῆς τιμῆς ὁ Σερτῶριος εἶπεν ὅ ὁ ἀνθρώπος ὁ ἔχων χαρακτήρα πρέπει νὰ κατ' ἐντιμὸς καὶ νὰ μὴ μεταχειρίζεται εὐταλῆς τρόπους ἔστω καὶ πρὸς σωτηρίαν τῆς ἰδίας ζωῆς.»

Τὰ τελευταῖα λείψανα τοῦ γρηγοῦ ἰσπανικοῦ πεζικοῦ, τοῦ σχηματισθέντος ὑπὸ τοῦ Γουζάλθη τῆς Κορδούης, ὡς εἰς ἄνθρωπος κατεσφάγησαν εἰς τὴν μάχην τοῦ Ροκροά τῷ 1643. Ὅτε εἰς τῶν στρατιωτῶν κατέλιπε τὰς τάξεις του ὁ ὄλον τὸ σὺνταγμα εὐρέθη νεκρὸν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐκπληρῶν τὸ καθήκον του. Ὁ νικητὴς δὲ, ὁ νέος καὶ ἔνδοξος δοῦξ Ἐγκιέν, ὁ ὕστερον προῖκηψ Κονδὲ ἐφώνησεν ἰδὼν τὸ θλιβερὸν ἐκεῖνο, ἀλλ' ὠραῖον θέαμα. «Ἐάν δὲν ἠμῶν νικητὴς, θά ἐπεθύμουν ν' ἀποθάνω κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.»

Ζωὴ ἀληθῆς εἶναι ἡ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ διερχομένη. Ὁ βίος εἶναι μάχη, ἐν ἣ πρέπει τις ν' ἀγωνίζεται μετὰ γενναϊότητος. Ὁ ἀνθρώπος, ὁ ἐμπνεόμενος ὑπὸ ἀποφάσεως μεγάλης καὶ ἐντιμῆς, πρέπει νὰ μὲν ἐν τῇ θέσει του καὶ ἐκεῖ ἐν ἀνάγκῃ ν' ἀποθνήσκῃ. Ὡς ὁ γέρον δανὸς ἦρως πρέπει «νὰ τολμᾷ ἐντιμῶς, νὰ θέλῃ ἀποφασιστικῶς καὶ νὰ μὴ σφάλῃ ποτὲ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος.» Ἡ δυνάμις τῆς θελήσεως, ἡ θεθεσία ἡμῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μεγάλῃ, εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ ἐπομένως δὲν πρέπει οὔτε ἐν τῇ ἀχρηστίᾳ νὰ καταναλισκώμεν αὐτὴν, οὔτε νὰ μεινῶμεν μεταχειριζόμενοι εἰς ἀναξίους σκοπούς.

Ἐκείνος ὡσαύτως εἶναι ἀληθῶς ἀγαθὸς καὶ γενναῖος, ὅστις διὰ τῆς ἐλευθέρως ἀσκήσεως καὶ ἀποφασιστικῆς τῆς ἰδίας αὐτοῦ θελήσεως ἐπαθεύθῃ οὕτως ὥστε ἀπέκτισε τὴν ἐξὶν τῆς ἀρετῆς, ἐνῶ ὁ πονηρὸς ἀφίνει τὴν ἑαυτοῦ θελήσιν

ἐν καταστάσει παθητικῇ, καὶ καταλείπων τὸν χαλινὸν εἰς τὰς ἐπιθυμίας του καὶ τὰ πάθη ἀποκτᾷ τὴν ἐξὶν τοῦ κακοῦ καὶ δεσμεύεται ὑπ' αὐτοῦ ὡς ὑπὸ σιδηρᾶς ἀλύσεως.

Ὁ ἀνθρώπος οὐδὲν μέγα δύναιται νὰ πράξῃ μὴ ἔχων ἴδιαν ἐλευθέρην θέλησιν. Ἐάν πρέπει νὰ ἴσταται ὀρθίος, τοῦτο πρέπει νὰ κατορθώσῃ διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ δυνάμεων, διότι ἡ βοήθεια τοῦ πλησίον δὲν ἀρκεῖ πρὸς ὑποστήριξιν του. Ἐκαστος εἶναι κύριος ἑαυτοῦ καὶ τῶν πράξεών του. Δύναιται ν' ἀποσύγῃ τὸ ψεῦδος καὶ νὰ εἶναι εἰλικρινὴς, δύναιται ν' ἀποφύγῃ πᾶν ὑλικὸν αἶσθημα καὶ νὰ μείνῃ ἄγνως, ν' ἀποφύγῃ πρᾶξιν σκληρὰν καὶ νὰ δειχθῇ εὐγενὴς καὶ φιλελεήμων. Πάντα ταῦτα ἐξαρτῶνται ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἐκ τῆς διαγωγῆς, ἣν διεύραψεν εἰς ἑαυτὸν. Ὁ ἀνθρώπος ἀφ' ἑαυτοῦ γίνεται ἐλεύθερος, ἄγνως καὶ ἀγαθός, ἡ δούλος, κακοδαίμων καὶ ἄθλιος.

Τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος εἶναι στήριγμα καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀνδρείον ἄνδρα βοήθει αὐτῷ εἰς τὸ νὰ ἴσταται ὀρθίος καὶ παρέχει ἀνδρείαν. Οἱ φίλοι τοῦ Πομπηίου συνεβούλευσάν ποτε αὐτῷ, ἐτοίμῳ ὄντι ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Ῥώμην ἐν μέσῳ ἐπικινδυνωδεστάτης τρικυμίας, νὰ μὴ πράξῃ τοῦτο. Τί ἀπήντησεν; «Εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναχωρήσω, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ζήσω.» Ἡθελε νὰ πράξῃ τὸ καθήκον του, περιφρονῶν κινδύνους καὶ κεραυνούς.

Ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος ὑπῆρξεν ἡ πρωτεύουσα ἀρχὴ τοῦ βίου τοῦ μεγάλου Βασιγκτῶνος. Αὐτὴ ἔδιδεν εἰς τὸν χαρακτήρα του ἐνόητα, συνοχὴν καὶ δύναμιν. Ὅταν εἶχε νὰ ἐκπληρώσῃ καθήκον τι ἐβάδιζε κατ' εὐθείαν ἀκάμπτω ποδὶ, περιφρονῶν κινδύνους καὶ προσκόμματα. Δὲν ἐπεζήτει τὴν ἐπίδειξιν, δὲν ἀπεσκόπει οὔτε εἰς τὴν δόξαν, οὔτε εἰς τὴν γῆμην, οὔτε εἰς τὰς ἀμοιβάς, ἀλλ' εἰς ὅ,τι ἀνετέθη αὐτῷ νὰ πράξῃ, καὶ εἰς τὸ νὰ πράξῃ τοῦτο καλῶς.

Ἐν τούτοις ὁ Βασιγκτῶν εἶχε περὶ ἑαυτοῦ μετρίαν γνώμην καὶ ὅταν προσήνεγκον αὐτῷ τὴν ἀρχιστρατηγεῖαν τοῦ ἀμερικανικοῦ στρατοῦ ἐδίστασε ν' ἀποδεχθῇ ταύτην, μέχρις οὗ ἐξηναγκάσθη εἰς τὴν ἀποδοχὴν.

Ὁ Βασιγκτῶν διηλθε τὸ στάδιον τοῦ τῶν πρώτων ὡς ἀρχιστράτηγος καὶ εἶτα ὡς πρόεδρος οὐδέως παρεκκλίνας τῆς ὁδοῦ τοῦ καθήκοντος. Εἰς οὐδὲν ὑπελόγιζε τὴν δημοτικότητα ἐβάδιζεν εὐθὺ πρὸς τὸν σκοπὸν, μὴ μεριμνῶν τί περὶ αὐτοῦ θά εἴπωσιν ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπὶ κινδύνῳ ν' ἀπολέσῃ τὴν ἐξουσίαν του καὶ τὴν πολιτικὴν ὑπόληψιν.

Ἡ αὐτὴ ἀρχὴ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος ἐνέπνευεν ὡσαύτως τὸν Βελιγικτῶνα. Ἐδέσποζεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ διηύθυνε πᾶσας τὰς πράξεις τοῦ πολιτικοῦ του βίου. Τὸ αἶσθημα δὲ τοῦτο τοῦ καθήκοντος μετέδιδεν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν,

οἱτινες ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος ἐμπνεύμενοι εἰργάζοντο. Διερχόμενος ἐν Βατερλόφ τὰ τετράγωνα τοῦ πεζικοῦ καθ' ἣν στιγμήν ἐπρόκειτο νὰ ὑποστῶσι προσβολὴν τοῦ ἱππικοῦ τῶν Γάλλων, εἶπεν εἰς τοὺς στρατιώτας του· «Στρατιῶται, σταθεροὶ εἰς τὴν θέσιν σας, σκερθῆτε τί θὰ εἴπωσι περὶ ἡμῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.» Οἱ δὲ ἄνδρες ἀπήντησαν· «Μηδὸλως φοβοῦ, μιλῶρδε, γνωρίζομεν τὸ καθήκον μας.»

Τὸ καθήκον ὡσαύτως ἦτο ἡ δεσπόζουσα τὸ πνεῦμα τοῦ Νέλσωνος ἰδέα. Τὸ αἶσθημα δὲ διὰ τοῦ ὁποίου ὑπηρετεῖ τὴν πατρίδα του καταδεικνύεται ἐν τῇ περιβόητῳ διαταγῇ, ἣν ἀπηύθυνεν εἰς τὸν γόλον πρὸ τῆς ἐν Τραφαλάργ νουμαχίας· «Ἐκαστος θὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον του· ἡ Ἀγγλία περιμένει!» ἔτι δὲ εἰς τὰς τελευταίας λέξεις αἴτινες ἐξέφυγον τῶν χειλέων του, ὅτε θανασίμως πεπληγωμένος εἶπεν· «Ἐξετέλεσα τὸ καθήκον μου. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ.»

Ἡ πρὸς τὸ καθήκον ἀφοσίωσις εἶναι ἀρετὴ ἰδιάζουσα εἰς τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος· δι' αὐτῆς δὲ χαρακτηρίζονται πολλοὶ τῶν μεγάλων αὐτοῦ πολιτικῶν ἀνδρῶν. Οὐδαμοῦ ἴσως, εἰς οὐδεμίαν χώραν παρῆσθη παράδειγμα καθ' ὃ ἀρχηγὸς ποιεῖται ἑναρξίν μάχης ὑπὸ τὴν σημαίαν, ἣν ἔδωκεν ὁ Νέλσων ἐν Τραφαλάργ.—Δὲν ἦτο σημαία δόξης, ρίχης, τιμῆς, πατρίδος, ἀλλ' ἦτο ἀπλὴ σημαία καθήκοντος! Πόσον ὀλίγα ἔθνη εἶναι ἱκανὰ ν' ἀναγνωρίσωσιν αὐτὴν τὴν φωνὴν τοῦ συνασπισμοῦ!

Κατὰ τὸ ναυάγιον τοῦ πλοίου Birkenhead εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ πληρώματος ἐπαροδόγησαν ὑπὸ χαρᾶς ὅταν εἶδον ὅτι αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ ἀπεβιβάσθησαν σῶα καὶ ὑγιᾶ εἰς τὰς λέμβους. Μετὰ τινὰ χρόνον ὁ Ῥόβερτσων δὲ Βριγτῶν μνημονεύων τὸ ἀνωτέρω γεγονός ἐγραφεν εἰς τινὰ τῶν ἐπιστολῶν του· «Ναί, εἶναι ἀληθές! ἀγαθότης, καθήκον, θυσία εἶναι αἱ ἀρεταὶ αἱ ἡ Ἀγγλία τιμᾷ. Ὁ Ἀγγλὸς ἐνίοτε ἴσταται μετὰ χαίνοντος γόματος καὶ ὀφθαλμῶν ἀνεωγμένων, ὡς χωρικός οὐδὲν ἰδὼν, πρὸ ἀντικειμένου, οὐτινος ἢ ἀπατηλῆ λάμπης ἐθάμβωσεν αὐτὸν πρὸς στιγμήν, οὐδὲν ὅμως συγκινεῖ τὴν γηραιάν καὶ μεγάλην αὐτοῦ καρδίαν ὅσον τὸ ἀγαθόν. Δὲν γνωρίζει ἴσως νὰ ἐνδυθῆ, εἶνε ἀδέξιός ἐν αἰθούστῃ μουσικῆς συμφωνίας, δὲν δύναται ἴσως νὰ διακρίνῃ τὸν κούκον ἀπὸ τῆς ἀηδόνος, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐξάρισεν αὐτῷ ἄλλο καλόν. Γνωρίζει νὰ διδάξῃ εἰς τὰ τέκνα του νὰ ρίψοκινδυνεύωσιν ὡς ἄνδρες ἐν μέσῳ τῶν κερχαιῶν καὶ τῶν κυμάτων, ἀνευ παρατάξεως καὶ πομπῆς, ὡς ἐὰν τὸ καθήκον ἦτο τὸ φυσικώτερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου τούτου. Ποτὲ δὲ δὲν ταυτίζει τὸν κωμικὸν μετὰ τοῦ ἥρωος, οὐδὲ τὸν ἥρωα μετὰ τοῦ κωμικοῦ.»

Εἶναι μέγα ἀπόκτημα δι' ἐν ἔθνος, τοῦ νὰ

ἦναι πεποτισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τούτου τοῦ καθήκοντος· ἐνόσω τὸ αἶσθημα τούτο ἐπιζῇ, ἡ ἐλπίς αἰσιωτέρου μέλλοντος εἶναι βεβαία. Ἐὰν ὅμως διασκεδασθῇ ἢ ἀμβλυθῇ, ἐὰν ἀντικατασταθῇ ὑπὸ τῆς δίψης τῶν ἡδονῶν, τῆς φιλοδοξίας ἢ τῆς δόξης τοῦ ἐγώ—τότε, οὐαὶ τῷ ἔθνει ἐκεῖνῳ· ἡ διάλυσις αὐτοῦ εἶναι ἐγγύς!

Τὸ καθήκον συνδέεται στενωτάτα πρὸς τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ χαρακτῆρος. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ καθήκοντος εἶναι πάντοτε εἰλικρινὴς ἐντε τοῖς ἔργοις καὶ τοῖς λόγοις. Μεταξὺ τῶν ἀποφθεγμάτων τοῦ Chesterfield ἄξιον μεγίστης συστάσεως εἶναι τὸ ἐξῆς· «Ἡ εἰλικρίνεια ἀνοίγει τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἀληθῶς εὐγενοῦς ἀνδρός.»

Ἐν τῶν καλλιτέρων πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἡ Κυρία Hutchinson εἶπέ ποτε περὶ τοῦ ἀνδρός τῆς εἶναι ὅτι ἦτο κατὰ βᾶθος εἰλικρινῆς, «οὐδέποτε ὠμίλει παρὰ τὴν γνώμην του, οὐδέποτε υπέσχετό τι, τὸ ὁποῖον ἐπίστευεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ, καὶ ἐξεπλήρου πιστῶς ὅ,τι ὑπεσχεθή.»

Ὁ Βελλιγκτῶν ἦτο αὐστηρὸς θαυμαστής τῆς ἀληθείας. Τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον εἶναι παράδειγμα ἐκφραστικόν. Προσβληθεὶς ποτε ὑπὸ κωφώσεως συνεβουλεύθη περίφημον εἰδικὸν ἱατρὸν, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ εἰς μάτην μετεχειρίσθη ὅλα τὰ θεραπευτικὰ μέσα, ἀπεφάσισε νὰ ἐγγύσῃ εἰς τὸ οὖς ἰσχυρόν τι καυστικὸν ἱατρικόν. Τούτου γενομένου ἐπῆλθον ὀξύτατοι πόνοι, φλογώσεις καὶ ἂν ὁ ἱατρὸς τῆς οἰκογενεῖας δὲν προσελάμβανε, ἤθελεν ἡ φλόγωσις προχωρήσει εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἐπέλθῃ θάνατος. Μετὰ τὴν θεραπείαν ὅμως τῆς φλογώσεως καὶ τῶν πόνων ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ τῆς οἰκογενεῖας, τὸ οὖς τὸ πάσχον ἔμεινεν ἐντελῶς κωφόν. Ὅταν ὁ εἰδικὸς ἱατρὸς ἔμαθε τὸν κίνδυνον, ἔν διετρέξεν ὁ πελάτης του τοῦ ἱατρικοῦ ἔνεκεν, ὅπερ μετεχειρίσθη, ἔδραμεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βελλιγκτῶνος ἵνα ἐκφράσῃ τὴν λύπην του. Ὁ δοῦξ ὅμως ἀπήντησεν ἀπλῶς· «Ἄς ἀφήσωμεν αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν, σεῖς ἤθελήσατε νὰ πράξετε βεβαίως τὸ καλλίτερον.»

Ὁ ἱατρὸς ὅμως ἦτο περίλυπος, διότι ἂν καθίστατο ἐξω γνωστὸν ὅτι αὐτὸς ἐξέθηκε τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα εἰς τοιοῦτον κίνδυνον, κατεστρέφετο.

— Οὐδεὶς εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθῃ τὸ τοιοῦτον, εἶπεν ὁ Βελλιγκτῶν. Φυλάξτε μουσικὸν τὸ πρᾶγμα, ἐστὲ δὲ βέβαιος ὅτι οὐδ' ἐγὼ θὰ εἴπω λέξιν περὶ τούτου.»

— Τότε ἡ ὑμετέρα ἐξοχότης θὰ μοι ἐπιτρέψῃ νὰ ἐπισκέπτωμαι αὐτὴν ὡς πρότερον, ἵνα δεῖξω εἰς τὸ κοινὸν ὅτι δὲν ἀπώλεσα τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς.

— Ὅχι, ἀπήντησε μελιχίως ὁ δοῦξ καὶ μετὰ τόνου· τοῦτο δὲν γίνεται, διότι εἶναι ψεύδος.»

Δὲν ἠθέλησεν ὁ Βελλιγκτῶν νὰ ψευσθῇ οὔτε ἐν ἔργῳ, οὔτε ἐν λόγῳ.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὁ δεσμός τῆς κοινωρίας· ἀνευ αὐτῆς ἡ ὑπαρξίς τῆς ἡθελε παύσει, καὶ ἡ ἀναρχία καὶ τὸ χάος ἡθελον ἐπέλθῃ. Οὔτε οἱ-οῦσι, οὔτε ἔθνος δυνατόν νὰ διοικηθῇ διὰ τοῦ ψεύδους. Ἡρώτησάν ποτὲ τινὰ, ἐὰν οἱ δαίμονες ψεύδονται· ὄχι, ἀπήντησε, διότι τότε ὁ ἄδης δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ.» Δὲν ὑπάρχει δὲ δικαιολογητικὸς λόγος ὑπὲρ τῆς θυσίας τῆς ἀληθείας· αὐτὴ πρέπει κυριαρχικῶς νὰ βασιλεύῃ εἰς πάσας τὰς περιστάσεις τῆς ζωῆς.

Ἐξ ὅλων τῶν αἰσχυρῶν κακιῶν, τὸ ψεῦδος εἶναι τὸ χειρίστον. Εἶναι ὁ καρπὸς τῆς φλυσιότητος καὶ τοῦ ἐγκλήματος, εἰς πολλὰς δὲ περιστάσεις τὸ προῖόν ἠθικῆς ἀνανδρίας.

A. M.

Ο ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΒΑΛΜΠΑΧ.

Ὁ χειμὼν τοῦ 1847 ἦτο δριμύτατος· ὁ βορρᾶς ἔπνεε διαρκῶς σφοδρὸς καὶ ψυχρὸς ἐν Παρισίοις, συχνότατα δὲ αἱ στέγαι τῶν οἰκιῶν ἐλευκάνθησαν ὑπὸ τῆς χιόνος καὶ οἱ ῥύακες ἐπάγησαν.

Ἡμέραν τινὰ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, περὶ τὴν μεσημβρίαν, ὁ Ῥοβερτὲν, παλαιὸς ὑπάλληλος ἐν τῷ ταχυδρομείῳ, εὐρίσκετο ἤδη εἰς τὴν θέσιν του παρὰ τῷ γραφείῳ, ὅπου εἶναι τοποθετημένοι κατ' ἀλφαριθμητικὴν τάξιν αἱ ἐπιστολαί, αἱ ἦτον ἐπιτετραμμένοι νὰ διανεύμῃ, ὅτε δειλὴ τις χεὶρ ἤρξατο ξέουσα ἐλαφρῶς τὸν ξύλινον τοίχον τοῦ σκοτεινοῦ διαδρόμου, ὅστις ἔρησιμους τότε ὡς αἴθουσα τοῦ κοινοῦ.

Ὁ Ῥοβερτὲν ἤνοιξεν ἀποτόμως τὴν θυρίδα, εἰδὼς δὲ ἐπεφάνη μακρὰ τις κεφαλὴ γωνιώδης καὶ πειναλέα, ἔχουσα δύο κυανοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ κόμην χρώματος τοσοῦτον ξανθοῦ ὥστε ἐφαίνετο κίτρινος.

Ἐνῷ ὁ Ῥοβερτὲν ἐξήταξε τὸ παράδοξον τοῦτο ὑποκειμενον, οὗτος ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἰσάνη ὀλόκληρος. Ἦν ἐνδεδυμένος ἐνδυμασίαν ἀλλόκοτον, μακρὰν τινὰ μηλωτὴν καὶ περισκελίδας χρώματος ὑποφαίου, προσηλωμένως στενῶς ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν αὐτοῦ κνημῶν, εἶχε δὲ μακρὰ ὑποδήματα ἐρθραρέμενα, ὧν τὸ ἄνω μέρος δὲν ἐκάλυπτε τοὺς κοινῶλους τῶν γονάτων του. Ἐπὶ τέλους ὑπὸ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα ἐκράτει ἁρμονικὴν σάλπιγγα, ἥτις ἦτον ἡ λυπηρὰ ἱστορίασις ἀγῶνων ἀπελπιστικῶν ἀποληξάντων εἰς ἔνδεικν πρὸς τὴν ὁποῖαν ἐφαίνετο πλέον ἐγκαρτερῶν.

Τὸ θέαμα ἦτο λυπηρὸν καὶ γελοῖον· ὁ δευτερός οὗτος ἄνθρωπος εἶχεν ἦθος ταπεινῆς γλυκύτητος καὶ ἀλγεινῆς μελαγχολίας, τὸ ὁποῖον συνεκίνησε καὶ τὸν Ῥοβερτὲν, ὅσο καὶ ἂν ἦτο ψυχρὸς.

— Τί θέλεις; ἠρώτησεν ἀποτόμως.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ κρατῶν τὴν σάλπιγγα, ὀνομάζομαι Τσίμμερμανν... ἤθελον νὰ μάθω...

- Περιμένεις ἐπιστολήν; ...
- Μάλιστα, κύριε.
- Ἀπὸ ποῖον μέρος;
- Ἀπὸ τὸ Σβάλμπαχ.

Ὁ Ῥοβερτὲν ἀνεζήτησεν ἀμέσως τὴν πρὸ αὐτοῦ θήκην τῶν ἐπιστολῶν καὶ ἐξήγαγεν ὑπερμεγέθη ἐπιστολήν γεγραμμένην ἐπὶ χάρτου χονδροῦ, ἥς ἡ διεύθυνσις, γεγραμμένη διὰ χειρῶν διαφόρων, εἶχεν ὡς ἐξῆς·

KYPION KYPION
TIMMEPMANN, ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΛΑΙΙΤΕΧΝΗΝ ΕΚ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΒΙΒΙΑ-
ΑΕΡ ΤΟΥ ΚΑΝΤΟΝΙΟΥ ΣΒΑΛΜΠΑΧ, ΠΑΗ ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΑ
POSTE RESTANTE. ΚΙΣ ΠΑΡΙΣΙΟΥΣ.

Ἡ διεύθυνσις περιελάμβανε ἐν ὄλῳ στίχους ἑπτὰ, ὧν οἱ δύο τελευταῖοι, γραφέντες προδήλως ὑπὸ ἀδεξίας χειρὸς, ἐπεδεικνύοντο μετὰ τῆς ἀρελοῦς καὶ ὑπερηφάνου μιμήσεως καλλιγραφίας δημοτικοῦ σχολείου.

Ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης ἡ διεύθυνσις τῶν ταχυδρομείων ἐπέθεσε τὸν ἀριθμὸν 12, δηλοῦντα ὅτι τῆς ἐπιστολῆς δὲν ἐπληρώθη τὸ τέλος, ὥστε ὁ πρὸς διευθύνετο ὄφειλε νὰ πληρώσῃ ἐν φράγκον καὶ εἴκοσιν ἑκατοστὰ, ὅπως λάθῃ αὐτὴν.

Ὁ Ῥοβερτὲν ἔδωκε τὴν ἐπιστολήν εἰς τὸν Τσίμμερμανν, ὅστις ἤρξατο ἀναγινώσκων αὐτὴν ἐπιμελῶς· ἡ ἀνάγνωσις διήρκεσεν ἀκριβῶς δύο λεπτὰ τῆς ὥρας, μεθ' ὃ ἀπέδωκε τὴν ἐπιστολήν τῷ ὑπαλλήλῳ.

— Δὲν εἶναι λοιπὸν δι' ὑμᾶς; ἠρώτησεν οὗτος ἀπορῶν.

— Ὅχι, κύριε.

— Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλαι ἐπιστολαὶ φέρουσαι τὸ ὄνομα τούτου.

— Δὲν πειράζει· θέλω ἐπανέλθει, ἀπήντησεν ὁ πλάνης μουσικός.

Χαιρετήσας δὲ ἀνεχώρησε.

Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας, (ὁ Ῥοβερτὲν σχεδὸν εἶχε λησμονήσει τὸν Τσίμμερμανν) ἐφθασε καὶ δευτέρα ἐπιστολή· ὁ ὑπάλληλος ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Τσίμμερμανν ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν μηχανικῶς καὶ ἔδωκε αὐτὴν εἰς τὸν μουσικόν.

Ἦτο πάντοτε ὁ αὐτὸς χονδροειδῆς καὶ βαρῆς χάρτης, ἡ δὲ ἐπιγραφή ἦτο γεγραμμένη κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διὰ διαφόρου γραφῆς...

Ὁ Τσίμμερμανν, ὡς καὶ πρότερον, ἐξήτασεν ἀκριβῶς τὴν διεύθυνσιν, ὕστερον δὲ ἀπέδωκε τὴν ἐπιστολήν, λέγων ὅτι δὲν ἦτο δι' αὐτόν.

Χαιρετήσας δὲ μετὰ τὸ μελαγχολικὸν καὶ προσηνὲς αὐτοῦ ἦθος ἀνεχώρησε.

Παρῆλθον δύο ἔτι ἐβδομάδες, καθ' ἃς ὁ Ῥοβερτὲν εἶχε τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ὅπως σκεφθῇ. Δὲν ἦτο ἄνθρωπος κακός, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ χρησιμεύῃ ὡς περίγελως· ὑπόπτεισε τὸν μουσικὸν καὶ ἀορίστως πως ἐφοβήθη ὅτι περιπαίξεταί· διὰ τοῦτο εἰς πρώτην εὐκαιρίαν ἀπεφάσισε νὰ ἀνακαλύψῃ τί συμβαίνει.

Ὁ Τσίμμερμαν ἐπανῆλθε κυριακὴν τινὰ τὴν ἐγγύθεν τῆς πρώτης, οὐδεὶς δ' ἔτι εὐρίσκειτο ἐν τῷ δικηδρόμῳ. Κατὰ τὴν συνθήθειαν ἐκτύπησεν ἐλαφρῶς τὸ διάφραγμα, μετὰ δὲ τινὰς στιγμὰς ἐφάνη διὰ τῆς ἀνοιχθείσης θυρίδος.

Ὁ Ῥοβερτὲν περιέμενεν αὐτόν.

— Ποῖος εἶναι; ἠρώτησεν ὡς συνθήτως ἀποτόμως.

Ὁ Τσίμμερμαν ἐμειδίασε μειδιάμα προκάλου τὰ δάκρυα.

— Ἐγὼ εἶμαι μὲ γνωρίζετε, κύριε ἔρχομαι διὰ νὰ ἴδω...

— Δὲν ὑπάρχει τί διὰ σέ.

— Ἄλλ' εἶναι ἀδύνατον...

— Ὑπάρχει ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸ Σβάλμπαχ, διέκοψεν ὁ Ῥοβερτὲν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀπεποιήθη τὰς προηγουμένους, αἰτίνας εἶχον τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, εἶναι περιττὸν νὰ σοὶ δεῖξω ταύτην.

Ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει ταύτῃ ὁ πτωχὸς μουσικὸς ὠχρίασε, τὰ χεῖλη του συνεστάλησαν καὶ δύο μεγάλα δάκρυα ἐκάλυψαν τοὺς κυκνοὺς αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς.

Ὁ Ῥοβερτὲν ὀλίγον ἔλειψε νὰ συγκινηθῇ, ἀλλ' ἀντέστη.

— Δὲν θέλετε λοιπὸν νὰ μοὶ δεῖξετε τὴν ἐπιστολὴν; ἠρώτησεν ὁ Τσίμμερμαν μετὰ θρηνώδους φωνῆς.

— Διὰ ποῖον λόγον;

— Θὰ τὴν παρατηρήσω ἐπὶ ὀλίγας στιγμὰς.

— Ἀρκεῖ δὲν ἔχω καιρὸν... ἐπάνελθε ἄλλοτε.

Ὁ Ῥοβερτὲν ἐκλείεν ἤδη τὴν θυρίδα, ὅτε ἔστη ἐκπληκτος.

Ἐκ τοῦ βάθους τοῦ διαδρόμου ἠκούσθη θρηνώδης φωνή ὁ δυστυχὴς μουσικὸς εἶχε καλύψει τὴν κεφαλὴν διὰ τῶν δύο χειρῶν καὶ καταφυγὼν εἰς τινὰ γωνίαν ἐκλαίεν ὡς παιδίον.

— Τί τρέχει; ἠρώτησεν ὁ Ῥοβερτὲν προσδραμών, τί ἔχεις; ὀμίλησον τί συμβαίνει;

Ὁ Τσίμμερμαν ὕψωσε τὸ μέτωπον καὶ ἐπροσπάθησε νὰ μειδιάσῃ, ἐνῶ ἔτι τὰ δάκρυα ἔρρεον ἐπὶ τῶν παρειῶν αὐτοῦ.

— Συγγνώμην, ἐφέλλισε. Δὲν δύναμαι νὰ κρατηθῶ προτιμῶ νὰ σὰς εἶπω ὅλην τὴν ἀλήθειαν!... Εἶμαι ἀπὸ τὸ Σβάλμπαχ... ἀνεχώρησα ἐκεῖθεν, διότι ἄλλως θὰ ἀπέθνησκον τῆς πείνης, καὶ ἐγὼ καὶ ἡ Μαργαρίτα μου. Δὲν γνωρίζετε τὴν Μαργαρίταν; εἶναι ἀγαθὴ κόρη τοῦ Σβάλμπαχ ὅτε ἐνυμφεύθημεν, εἶχεν ἡλικίαν ἐτῶν δεκαεπτὰ, ἐγὼ δὲ εἴκοσι δύο εἶναι ἔκτοτε ἐπτά ἔτη. Ἐπὶ πολὺ εἶμεθα εὐτυχεῖς δὲν εἶμεθα πλούσιοι, ἀλλ' ἐγὼ παίζω τὴν ἀρμονικὴν σάλπιγγα ἀρκετὰ, καλῶς μὲ εἰχέουν πανταχοῦ, εἰς τὰς ἐορτὰς πάντοτε ἐλέρδαινον τὸν ἄρτον μου, ἡ δὲ οἰκογένειά μου ἠῆξανε κατ' ἔτος ἀπέκτων ἄλλοτε υἱὸν, ἄλλοτε θυγατέρα. Ἄν ἠδύνασθε νὰ ἴδωτε τὰ τέκνα μου ὅπως εὐμορφα εἶναι, μάλιστα τὰ κοράσια! Ἡ Μαργαρίτα ἀγαπᾷ περισ-

σότερον τὰ ἄρρενα ἔγὼ ὅμως!... Μήπως σὰς ἐνοχλῶ; ἂν θέλετε, παύω δὲν ἔχω πολλὰ νὰ εἶπω πλέον. Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν ἠδύνατο νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ. Εἶχον νὰ τρέφω ἐνέκα πρόσωπα ὅσα ἐκέρδαινον, δὲν ἤρουν. Ἡ Μαργαρίτα δὲν ἔτρωγε πλέον, ἐτρεφεῖτο αὐτὴ διὰ τοῦ ἄλλου; ἅμα ἀνεκάλυφα τοῦτο, διήλθον ὅλην τὴν νύκτα ἄπνους, τὴν δ' ἐπομένην ἡμέραν ἀπεφάσισα νὰ ἔλθω εἰς Παρισίους. Ἀλλὰ τὸ δυσκολώτερον ἦτο νὰ ἐγκαταλίπω τὸ Σβάλμπαχ. Νὰ μὴ βλέπω τὴν Μαργαρίταν, νὰ μὴ ἐναγκαλιζομαι τὰ τέκνα ἡμῶν... Δὲν ἠδύναμην. — Ἐπειτα ἀφ' οὗ ἅπαξ θὰ ἀπαχωρίζομεθα, πῶς θὰ εἶχον εἰδήσεις των; Αἱ εὐκαιρίαι εἶναι τόσον σπάνιαι, τὰ δὲ ταχυδρομικὰ τέλη τόσον ἀκριβὰ ἐσκέρθημεν τότε μέσον τι, τὸ ὅποιον διώρθω τὰ πάντα. Εἶδτε ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ τῆς ἐπιστολῆς περιέχει ἐπτὰ στίχους διαφόρου γραφῆς. Ὅλη ἡ οἰκογένεια συνετέλεσεν εἰς τὴν γραφὴν ἕκαστον τέκνον ἀπὸ τῶν μεγαλειτέρων μέχρι τῶν δύο μικροτέρων ἔγραψεν ἓνα στίχον. Οὕτως ἀναγινώσκων τὴν ἐπιγραφὴν μανθάνω ὅτι ὅλη ἡ οἰκογένεια εἶναι ὑγιῆς καὶ μὲ ἐνθυμεῖται. Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἔχω ἀνάγκη νὰ ἀναγνώσω, ὅπως γνωρίζω τί γράφει. Περιέχει τὴν καρδίαν τῆς Μαργαρίτας μου, ἥτις μοὶ ἀνήκει ὀλοκληρῶς καὶ θὰ μοὶ ἀνήκῃ πάντοτε.

Πιστεύω ὅτι θὰ μὲ συγχωρήσητε, κύριε εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν θέλετε νὰ ἀπελπίσητε δυστυχὴ πατέρα ὅστις δὲν ἀγαπᾷ ἢ τὴν Μαργαρίταν καὶ τὰ τέκνα του.

Ὁ Ῥοβερτὲν ἐπραξεν ὅτι ἤθελε πράξῃ πᾶς ἄλλος ἔδωκε τῷ Τσίμμερμαν τὴν ἐπιστολὴν τῆς ὁποίας ἡ ἐπιγραφὴ ἐσήμαινε τόσα πράγματα, καθ' ὅσον δὲ τὸν χειμῶνα τοῦ 1847 ὁ δυστυχὴς μουσικὸς κατώρθωσε νὰ ἔχῃ εἰδήσεις περὶ τῆς οἰκογενείας του χωρὶς νὰ πληρώσῃ τι.

Τὸ ἀνέκδοτον τελειώνει ἐδῶ.

— Ἡ ἐξολόγησις τοῦ Τσίμμερμαν, μοὶ ἔλεγεν ὁ Ῥοβερτὲν τελειῶν τὴν διήγησίν του, ἀποτελεῖ μίαν τῶν βαθυτέρων συγκινήσεων τῆς ζωῆς μου...

[Pierre Zaccane].

E.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΚΩ

Ἐξεδόθη ἐσχάτως ἐν Παρισίοις ὑπὸ Gustave Rivet σύγγραμμα περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τοῦ Βικτώρος Οὐγκῶ, βροῖον ἀνεκδότων καὶ περιέργων πληροφοριῶν περὶ τοῦ μεγάλου ποιητοῦ. Ἐκ τούτου σταχυολογοῦμεν σήμερον τὰ ἐπόμενα:

«Ὁ Βικτώρ Οὐγκῶ προσφέρεται πρὸς τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτὸν μετὰ μεγάλης εὐπροσπορίας, ἀνεκτικῶς ὦν καὶ αὐτῶν τῶν ὀχληροτάτων. Ἐνθυμοῦμαι σχετικόν τι περὶ τούτου ἀνέκδοτον, ὅπερ διηγήθη μοὶ εἰς τῶν ἐν Γκερνεσὲ οἰκειῶν αὐτῷ. Ἐξένος τις ἐπεσκέφθη τὸν ποιητὴν, ἀλλ' ἡ διάκρισις τῆς ἐπισκεψέως του ὑπερέβη τὰ

ἕκτα του πρέποντος. Ἀφ' οὗ πολλάκις ἐπὶ ματαίῳ κατέπαυσε τὴν συνδιάλεξιν, ὁ Οὐγκῶ κατανόησεν ὅτι ὁ ἐπισκέπτης δὲν ἐσκόπει νὰπέλθῃ πρὶν ἢ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀπόφθεγμα τι, δυνάμενον νὰ ἐπαναληφθῇ. Ἡγέρθη λοιπὸν, ἤνοιξε τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν βλέπον παράθυρον, καὶ εἶπε:—Βλέπετε, κύριε, εὐρίσκωμαι ἐνταῦθα εἰς τὸν προθάλαμον τοῦ ἀγανθοῦ. Ὁ ἔξενος, ἐπιτυχῶν τὸ ζητούμενον ἀπόφθεγμα, ἠγέρθη, ἐχαίρετισε καὶ ἔφυγεν.

Ὁ Οὐγκῶ ἐργάζεται λίαν ἀτάκτως. «Συντάσσω, ἔλεγέ ποτε, πολλὰ βιβλία ἐνταῦθ' ἀπὸ τοῦ μυθιστορήματος μεταπηδῶ εἰς τὴν ποίησιν, καὶ ἀπὸ τοῦ δράματος εἰς τὴν ἱστορίαν. Μόνον ἔταν ἐπεξεργάζομαι, τὸ τελευταῖον, ἔργον τι πρὸς δημοσίευσιν, ἡ φαντασία μου συμμορφοῦται μὲ τὴν ἀνάγκην, οὕτω δὲ μικρὸν κατὰ μικρὸν παράγονται τὰ βιβλία μου. Ὡστε ἄγνωστί πρῶτον θὰ δημοσιεύσω, ἐπειδὴ δὲν εἰδεύρω τί θὰ τελειώσω πρῶτον. Ἐγείρομαι τὴν πρωΐαν, ἀγνοῶν εἰς τί θὰ ἀσχοληθῶ. Κατὰ τὴν ἔμπνευσιν, ἂν ἔχω, γράφω εἰς πεζὸν ἢ εἰς ἔμμετρον λόγον ἢ ἴσοτε τὴν μεσημβρίαν, μετὰ τὸ πρόγευμα, ὁ ἀνεμὸς μεταβάλλει διεύθυνσιν, καὶ τελειῶνω δι' ἐργασίας ὅλους διαφόρου τῆς γενομένης τὴν πρωΐαν. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι κανὼν ἀπόλυτος διότι διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Ἐνερῆκοντα τρία εἰργάσθη ἐν Γκερνεσὲ ἀποκλειστικῶς ἐπὶ ἕξ κατὰ συνέθειαν μῆνας.»

Ὁ Βικτώρ Οὐγκῶ ἐνασμενίζεται νὰ ταξειδεύῃ ἐπὶ τοῦ ἐπιστεγάσματος τῶν λεωφορείων πολλοὶ τὸν εἶδαν οὕτω διερχόμενον ὁδοῦς τινὰς τῶν Παρισίων περὶ τὴν δεξιάν.

Τὰ συγγράμματα, ἅτινα παρασκευάζει νῦν ὁ Οὐγκῶ εἰσὶ πολυάριθμα.

Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ ἀλληγορία, δι' ἧς ἠθέλησε νὰποδείξῃ εἰς τὸν φίλον του Σιαίλχερ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Ὁ Σιαίλχερ, ὕλιστής ἐνθερμος, ἀνεκοίνου ποτε πρὸς τὸν Οὐγκῶ τὰς ἀμφιβολίας του περὶ μέλλοντος βίου. Ὁ Οὐγκῶ τῷ ἀφηγήθη τότε τὰ ἐπόμενα:

«Ἐν Γκερνεσὲ συνδιελεγόμενον ποτὲ περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος μετὰ τοῦ Κέσλερ, καὶ τῷ ἔλεγον: Ἐγὼ πιστεύω εἰς τὴν ἀθανασίαν, οὐχὶ τὴν ἀθανασίαν τοῦ ὀνόματος, ἥτις εἶναι κενὸς κενός, καὶ οὐδὲ κἂν τὴν λαμβάνω ὑπ' ὄψιν, ἀλλ' εἰς τὴν διαρκὴ ζωὴν τοῦ ἐγώ. Πιστεύω εἰς αὐτὴν καὶ αἰσθάνομαι ἔμαυτὸν ἀθάνατον.

— Ἐγὼ ὄχι, εἶπεν ὁ Κέσλερ.

— Προσεῖξατε καλῶς... ἀκούσατε, παρακαλῶ, ἀγαπητὲ Κέσλερ...

Ὁ Δάντε εὐρίσκειται εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ τῆς γραφίδος του χαράσσει δύο στίχους καὶ ἐξέρχεται.

Ἀναχωρήσαντος αὐτοῦ, οἱ δύο στίχοι συνδιέγονται πρὸς ἀλλήλους.

Ὁ πρῶτος λέγει πρὸς τὸν ἔτερον: «Τί εὐτύ-

χημα! εἶμεθα στίχοι τοῦ Δάντε, καὶ κατὰ συνέθειαν ἀθάνατοι.

— Δὲν εἶναι βέβαιον τοῦτο, ἀπαντᾷ ὁ ἔτερος.

— Πῶς, δὲν αἰσθάνεσαι σεαυτὸν ἀθάνατον! ἐγὼ, σοὶ τὸ βεβαίω! εἶμαι πεπεισμένος! τὸ αἰσθάνομαι!

— Ἐγὼ δὲν το αἰσθάνομαι, ὑπολαμβάνει ὁ δεύτερος. Δὲν αἰσθάνομαι παντάπασιν ὅτι εἶμαι ἀθάνατος.

Τότε ἐπανερχεται ὁ Δάντε, ἀναγινώσκει καὶ αὐθις τοὺς δύο στίχους, εὐρίσκει καλὸν τὸν πρῶτον ἀλλὰ διαγράφει τὸν ἔτερον. Ἀμφότεροι οἱ στίχοι εἶχον δίκαιον.

Ὡστε, ἀγαπητὲ Κέσλερ, εἰν εἶσθε ὁ διαγεγραμμένος στίχος, ἐγὼ δὲν ἔχω καμμίαν ἀντίρρῃσιν! »

K-E**

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Ἀφ' ἧς τιμητῆς ἀρχεταί τις συνθηκολογῶν μετὰ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ, ἀποφασίζει νὰ μὴ ἀκούσῃ πλέον τῆς φωνῆς τῆς.

* * Ἐμπροσθήγορος γράφια καθιστᾷ ἐράσμια πάντα τὰ περὶ αὐτὴν, καὶ αὐτὰς τὰς λευκάς τρίχας τῆς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐπωλήθη ἐσχάτως ἐν Παρισίοις ἐπὶ δημοπρασίας ἐν ἀντίτυπον τοῦ πρώτου τυπωθέντος βιβλίου ὑπὸ τοῦ Γούτεμπεργ τῷ 1455, τῆς γνωστῆς Βίβλου τῆς Μαργετίας, ἀντὶ πενήτηκοντα χιλιάδων φράγκων. Ἐπωλήθη δ' εἰς τόσῳ συγκρατατικὴν τιμὴν διότι τὸ ἀντίτυπον δὲν ἦτο πλήρες, ἐλλείποντος ἐνὸς φύλλου, τὸ ὅποιον εἶνε ἀντικατεστημένον διὰ πανομοιότηπου λιθογραφίας. Πλήρες ἀντίτυπον τῆς Ἁγίας Γραφῆς τοῦ Γούτεμπεργ ἐπωλήθη τῷ 1873 ἀντὶ 85 χιλιάδων φράγκων.

— Αἱ ἐλβετικαὶ ἐφημερίδες γράφουσιν, ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Αὐγούστου ἔπεσε χιὼν εἰς τὴν τοπαρχίαν τοῦ Uri, τὸ ὅποιον οὐδέποτε ἄλλοτε, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ἔτους, συνέβη.

— Ἡ βασίλισσα Βικτωρία σπανίως δέχεται δῶρα παρὰ τῶν ὑπηκόων τῆς ἐσχάτως ὅμως ἐδέχθη τὸν ὑπὸ τινος ἐν Κύπρῳ γαιοκτήματος προσενηχθέντα αὐτῇ παλαιότατον (ἀπὸ τοῦ 16 αἰῶνος!) οἶνον.

— Μεγίστην συγκίνησιν ἠσθάνθησαν κατ' αὐτὰς οἱ παρευρεθέντες ἐν τῷ ἐν Λυὼν ἄλσει τῷ ὀνομαζομένῳ τῆς Χρυσῆς Κεφαλῆς. Κροκόδειλος δωρηθεὶς εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας ἀπέδρα τῆς φυλακῆς του. Οὐδεὶς δ' ἐτόλμα νὰ κινδυνεύσῃ εἰσχωρῶν εἰς τὰς σκιερὰς δειροστοίας τὰς περιστοιχιζούσας τὴν λίμνην. Μάτην διέδωκαν ὅτι δὲν ἀπέδρα, ἀλλὰ ἐκλάπη διότι βεβαίως εἶνε δυσκολώτατον πρᾶγμα καὶ τῶν ἀδυνάτων νὰ κλαπῇ κροκόδειλος. Καὶ τῷ ἄντι ἐ-

ρείνης γενομένης ανευρέθη τὸ φοβερὸν ἀμφίβιον νοσηλὸς ἐξηπλωμένον ἐπὶ τῆς χλόης καὶ ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν θάμνων, οἵτινες μακρόθεν πως καὶ ἀσθενῶς ἐνεθύμιζον εἰς αὐτὸ τὰ πυκνόφυλλα φυτὰ τὰ περιχειλοῦντα τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου. Ἀνεκαλύφθη δὲ ὅτι εἶχε κόψει τὰς κιγκλίδας τῆς φυλακῆς του διὰ τῶν εἰς ἄκρον ἠκονημένων ὀδόντων του. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε νεώτατος τὴν ἡλικίαν δὲν ἀντέταξε πολλὴν βίαν κατὰ τῶν συλλαβόντων αὐτὸν καὶ ἐγκλεισάντων ἐν τῷ ὑγρῷ κλωθῷ του.

Οἱ δημοκρατικοὶ Ἀμερικανοὶ ἔχουσι πολλοὺς βασιλεῖς. . . ἐμπόρους. Μετὰ τὸν βασιλέα τοῦ πετρελαίου ἔρχεται ὁ βασιλεὺς τῶν σιτηρῶν, ὁ ἄρτι ἀποθανὼν ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ, περὶ οὗ ἐφημερίς τις διηγεῖται τὰ ἑξῆς:

Ὁ Φρειδλάνδερ γεννηθεὶς ἐν Ὀλδεμβούργῳ τῷ 1823 ἦλθε νεώτατος εἰς Νέαν Ὑόρκην, ὅθεν μετὰ τινα ἔτη μετέβη εἰς Γεωργίαν καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Μεσημβρινὴν Καρολίαν. Νυμφευθεὶς ἐν Χαρλεστόνῃ προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ πυρετοῦ καὶ καταλιπὼν τὰς ὑποθέσεις του ἀπῆλθε τῷ 1849 εἰς Καλλιφορνίαν, ὅπου ὅμως δὲν ἐπέτυχε τίποτε ἐν τοῖς χρυσορυχεῖσι καὶ τοῦτου ἕνεκεν ἀποκατεστάθη ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ, μετερχόμενος τὸ ἐμπόριον τῶν δημοπρατικῶν καρπῶν, κερδήσας αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοὶ του ἐκ τῆς πρώτης ἐμπορικῆς πράξεως ἐν ἑκατομμύριον δολλαρίων, ἧτοι πέντε ἑκατομμύρια νέων δραχμῶν.

Τῷ 1856 ἠναγκάσθη νὰ ἀναστείλῃ τὰς πληρωμάς του· ἀλλὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη εὐδοκίμησας ἐπλήρωσε τοὺς πιστωτάς του μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου δολλαρίου. Τέλος ἐπενόησεν ἐπιχειρῆσαι ἐπωφελεστάτην, νὰ ἐξαγάγῃ δῆλον ὅτι κατ' εὐθείαν εἰς Ἀγγλίαν καὶ Αὐστραλίαν τὸν σίτον τῆς Καλλιφορνίας. Πρὸς τοῦτο δ' εὖρε συνέταρον ἀξιότατον φίλον τινὰ Βέλλον ὀνόματι, καὶ τὸ πρῶτον φορτίον ἀπέπλευσεν ἐκ Καλλιφορνίας τῷ 1858. Μετ' οὗ πολὺ δὲ στόλος ὄλος σιταγωγῶν πλοίων ἔπλεε κατὰ τὰς θαλάσσας καὶ ὁ Φρειδλάνδερ ἔγεινε κάτοχος κολοσσιαίας περιουσίας. Ἐγένεον ὁ πρῶτος σχεδὸν τῶν ἐν Καλλιφορνίᾳ γαιοκτημόνων—ὡς δείγμα δὲ ἀναφέρουσιν ὅτι ἐν τῶν κτημάτων των εἶνε ἐκτάσεως ἑκατοντακισχιλίων ἄκρων, ἧτοι πεντακοσίων χιλιάδων στρεμμάτων, καὶ εἶνε προωρισμένον μόνον εἰς ζωοκομίαν ἰδίως βοῶν καὶ προβάτων,—ὥστε ἦτο κύριος γῆς πολὺ μεγαλύτερας τοῦ μεγάλου δουκάτου ἐν ᾧ εἶχε γεννηθῆ.

Τὸ θέατρον τῆς Πομπηίας σιγήσαν ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ Βεζουβίου ἐν ἔτει 79 μ. Μ., ἄρξεται πάλιν τῶν παραστάσεων, ἀναλαβόντος ἐργολάβου τὴν ἐξακολούθησιν διὰ τῆς ἐξῆς εἰδοποιήσεως: «Μετὰ παρέλευσιν πλέον τῶν 1800 ἐτῶν τὸ θέατρον τῆς πόλεως ταύτης θέλει ποιῆσαι ἑναρξῆν κατ' αὐτάς· παρακλιῶ νὰ τύχῃ τῆς

αὐτῆς εὐνοίας ἣν εἶχεν ὁ προκατόχος μου Μάρκος Κουίντιος Μάρτιος.»

Ἐν τινι δικαστηρίῳ ἐγένετο ἐσχάτως ὁ ἐπόμενος διάλογος μεταξὺ τοῦ δικαστοῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου.

Δικαστής. Τί τὸ ἕκαμες τὸ χοιρίδιον τὸ ὅποιον ἔκλεψες τῆς χήρας Σίσων;

Κατηγορούμενος. Τὸ ἔφαγα.

Δικαστής. Καὶ δὲν σε τύπτει ἡ συνείδησίς σου; Τί θαπολογηθῆς ὅταν κατὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν θὰ εὑρεθῆς ἀπέναντι τοῦ Αἰωνίου Κριτοῦ μετὰ τῆς χήρας Σίσων καὶ ὁ πανάγαθος Θεὸς σοῦ ζητήσῃ λόγον τῆς πράξεώς σου;

Κατηγορούμενος. Σὺς παρακαλῶ, κύριε δικαστά, θὰ εἶνε ἐκεῖ παρὼν καὶ τὸ χοιρίδιον;

Δικαστής. Θὰ εἶνε βέβαια.

Κατηγορούμενος. Τὸ λοιπὸν, κύριε δικαστά, θὰ εἶπω εἰς τὴν χήραν. Ὅριστε, κυρά, ἰδοὺ τὸ χοιρίδιόν σου, λάβετο ἴπισω. Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΝ.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Μέσα δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται τὸ ὑγιεινὸν τῶν οἰκημάτων.

Γ'. **Καθαριότης.** Οὐδέποτε πρέπει νὰ ἀφίενται ἐπὶ πολὺ ἐν τοῖς οἰκήμασιν ἀκάθαρτα ὕδατα. Πρέπει συχνάκις νὰ σαρώνωνται τὰ κατοικούμενα μέρη, νὰ πλύνωνται ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος τὰ διὰ πλακῶν ἐστρωμένα τῶν δωματίων πατώματα καὶ νὰ σπογγίζωνται εὐθὺς ὅπως ἀφαιρῆται ἡ ὑγρασία. Ἡ πλύσις ἧτις ἐπιφέρει ὑγρασίαν ἐπὶ πολὺ διατηρουμένην εἶνε πλεῖστον βλαβερὰ παρ' ὅσον ὠφέλιμος· δέον ὅθεν νὰ μὴ ἐκτελεθῆαι συχνάκις.

Ὅταν οἱ τοῖχοι δωματίου τινὸς εἶνε ἐλαιοχρώματι ἀλιηγημένοι, πρέπει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ πλύνωνται, ἵνα ἀφαιρῶνται ἐξ αὐτῶν τὰ στρώματα τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν, ἅτινα ἐπικαθιόνται καὶ συσσωρεύονται μετὰ μακρόν.—Ὅταν δὲ ἀσβεστοχρώματι εἶνε καχρωσμένοι, πρέπει κατ' ἔτος νὰ ζέηται ὁ τοῖχος καὶ μετὰ τοῦτο νὰ αναχρωματίζεται.—Ὁ χάρτης, οὗ ἀνανεοῦται ἡ ἐπικόλλησις, πρέπει νὰ ἀποκολλᾶται καθ' ὅλου, ὁ δ' ὑπ' αὐτὸν τοῖχος νὰ ζέηται καὶ πληρῶται πάσας τὰς ὁπὰς, πρὶν ἢ ὁ νέος χάρτης ἐπιτεθῆ.

Οἱ ἀπόπατοι δέον ὡς ἄριστα νὰ ἀερίζωνται, καὶ, κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ κλείωνται δι' ὑδραυλικῶν δικλείδων.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Διὰ νὰ πεισθῆς ὅτι τὸ πωλούμενον γάλα δὲν εἶνε νοθευμένον μετὰ ὕδατος, ἐμβαλὼν μεγάλην καθαρὰν βελόνην τοῦ πλεξίματος καθέτως εἰς τὸ γάλα καὶ ταχέως ἐκβαλλε αὐτήν. Ἐὰν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἐμβαφείσης βελόνης μείνῃ σταγὼν τοῦ γάλακτος ἐπικολλημένη, τὸ γάλα εἶνε ἀνόθευτον, ἐνῶ ἐκ τοῦ δι' ὕδατος νοθευμένου γάλακτος θὰ ἐκβληθῆ ἡ βελὼν καθαρὰ.

**